

การศึกษาเพื่ออธิบายเนื้อหาบางประการในวิชาหลักภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้หลักทางภาษาศาสตร์

ปริญญานิพนธ์

ของ

อัมพร สุขเกษม

THE UNIVERSITY OF
COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK

เสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๔

การศึกษาเพื่ออธิบายเนื้อหาบางประการในวิชาหลักภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้หลักทางภาษาศาสตร์

บทคัดย่อ

ของ

อัมพร สุขเกษม

เสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๔

✓

การศึกษาเพื่ออธิบายเนื้อหาบางประการในวิชาหลักภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้หลักทางภาษาศาสตร์

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งสำรวจความสอดคล้องระหว่างลักษณะภาษาไทย กับเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทยตามที่มีอยู่ในแบบเรียนวิชาหลักภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ เพื่อนำผลที่ได้ มาปรับปรุงการสอนวิชาหลักภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น โดยได้แบ่งการศึกษาออกเป็นสองชั้น คือ ชั้นแรก สุ่มแบบสอบถามไปยังผู้สอนวิชาหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในส่วนกลางรวม ๕๕ โรงเรียน เพื่อทราบความต้องการจำเป็นของผู้สอนเหล่านั้นว่า สมควรจะมีคำอธิบายเพิ่มเติมในเรื่องใดบ้าง ชั้นที่สอง เป็นชั้นอธิบายให้รายละเอียดเฉพาะหัวข้อที่ผลจากแบบสอบถามบ่งชี้ว่าควรอธิบายเพิ่มเติมให้กว้างขวาง ชัดเจน ทำให้รู้และเข้าใจสะดวกยิ่งขึ้น

สาระของการศึกษาค้นคว้า คือ การเปรียบเทียบเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย ตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กับหลักภาษาไทย ตามแนวภาษาศาสตร์ เพื่อเสนอแนะเนื้อหาอันควรปรับปรุง ในวิชาหลักภาษาไทย อันได้แก่ เรื่องหน่วยเสียง เรื่องคำ เรื่องประโยค และได้ตั้งข้อเสนอนี้เพื่อการปรับปรุงเนื้อหา ดังกล่าว

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิติได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้

กฤษณ ฐัก สัก อภ ประธาน
วิพุธ ไชยวงศ์ กรรมการ
สรวงศ์ อิศรพงศ์ กรรมการ

๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๔

ประกาศคุณูปการ

ปรีตณานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะผู้เขียนได้รับความกรุณาทั้งกำลังกาย
กำลังใจ และกำลังปัญญาจาก รองศาสตราจารย์ กุหลาบ มลลิกะมาส
อาจารย์ วิฑูร โสภางค์ และอาจารย์สมบุรณ์ จิตพงศ์ พระคุณหาที่สุคมีได้

ขอขอบพระคุณบรรดา ครู อาจารย์ ในโรงเรียนต่างๆ ซึ่งได้กรุณาช่วยตอบ
แบบสอบถาม อันทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดำเนินไปด้วยดี

อนึ่ง ผู้เขียนขอขอบคุณบรรดามิตรสหายทั้งปวงที่ได้ให้ความกรุณาเป็นอเนก
ประการ จนเกินจะพรรณานำในที่นี้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์รัถพร ชัชวาลา
อาจารย์ถาวร อาสึงสมานนท์ อาจารย์สุเทพ วัชรอำไพวัฒน์ และ
อาจารย์ธงชัย วีระเลิศมงคล ซึ่งได้ทุ่มเทช่วยเหลือผู้เขียนเต็มสติกำลัง.

อัมพร สุขเกษม

สารบัญ

บทที่	เนื้อหา	หน้า
๑	บทนำ	๑
	*ความมุ่งหมายในการค้นคว้า	๔
	ความสำคัญของการค้นคว้า	๕
	*ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	๖
	สมมุติฐานการค้นคว้า	๗
	กำจำกัดความที่พิเศษเฉพาะ	๗
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้า	๘
๒	วิธีดำเนินการค้นคว้า	๑๔
	ตอนที่ ๑	๑๕
	* กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย	๑๕
	ลักษณะแบบสอบถาม	๑๖
	การรวบรวมข้อมูล	๑๖
	การจัดกระทำข้อมูล	๑๖
	ผลของการศึกษาคนควาในตอนี่ ๑	๑๘
๓	เปรียบเทียบเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทยตามหลักสูตร ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กับหลักภาษาไทยตามแนว ภาษาต่างประเทศเพื่อเสนอแนะเนื้อหาอันควรปรับปรุง เพื่อใช้ในการสอนหลักภาษาไทยในโรงเรียน	๒๐
	วิธีการศึกษา	๒๑
	เกร่องหมาย	๒๑

บทที่

หน้า

ตอนที่ ๑ ระบบเสียง	๒๔
เรื่องสระ	๒๔
เรื่องพยัญชนะ	๔๐
เรื่องวรรณยุกต์	๕๖
ตอนที่ ๒ ระบบพยางค์ในภาษาไทย	๖๔
ตอนที่ ๓ เรื่องหน่วยคำและประโยค	๗๐
หน่วยคำ /	๗๐
การประกอบคำเข้าประโยค	๗๔
๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๘๓
*บทสรุป	๘๓
ข้อเสนอแนะ	๘๗
บรรณานุกรม	๘๘
ภาคผนวก	

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
๑ แสดงเรื่องที่ต้องทำการค้นคว้า	๑๘
๒ แสดงชนิดและปริมาณเสียงสระในภาษาไทย	๓๐
๓ แสดงที่เกิดและลักษณะของเสียงพยัญชนะ	๔๙
๔ แสดงพยัญชนะประสม	๕๒

ความนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสเมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินไปในการประชุมทางวิชาการ เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๕ ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไว้ตอนหนึ่งว่า "...ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือเป็นทางแสดงความคิดอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งสวยงามอย่างหนึ่ง เช่นในทางวรรณคดี เป็นต้น ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี....." ๑ กับทั้งได้ทรงกล่าวถึงความสำคัญของการใช้ภาษาไว้ในกระแสพระราชดำรัสคราวนั้นด้วยว่า "...ปัญหาเฉพาะในด้านรักษาภาษานี้มีหลายประการด้วยกัน อย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในทางออกเสียง -- คือออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน อีกอย่างหนึ่งคือ ต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในวิธีใช้ หมายความว่า วิธีใช้คำมาประกอบเป็นประโยค อันเป็นปัญหาสำคัญ....." ๒

ตามนัยแห่งกระแสพระราชดำรัสนี้ จะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงตระหนักในพระราชหฤทัยที่ว่า ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย ย่อมมีความหมายสำคัญต่อคนไทยเป็นอย่างยิ่ง และเพื่อทำนุบำรุงรักษาและส่งเสริมเชิดชูให้เจริญอยู่คู่ชาติ จึงควรที่จะมีการศึกษาให้กว้างขวาง

โดยนัยอันเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการก็ได้เน้นความสำคัญของภาษาไทยอยู่เสมอ ในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับพื้นฐานที่จะต้องเรียนตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน จนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งเป็นวิชาบังคับสำหรับผู้เรียนฝึกหัดครูทุกระดับอีกด้วย

๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะอักษรศาสตร์ ชุมมนภาษาไทย
บันทึกการเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานกระแสพระราชดำรัส
เรื่องปัญหาการใช้ภาษาไทย หน้า ๕.

๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะอักษรศาสตร์ ชุมมนภาษาไทย ล.ค. หน้า ๔.

หากจะพิจารณาความมุ่งหมายของการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาตอนต้น ไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปได้ ๓ ประการใหญ่ ๆ คือ ๑

๑. ให้มีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย รู้จักความไพเราะและบันเทิงจากภาษาไทย รู้จักยกย่องเชิดชูภาษาไทยในฐานะเป็นวัฒนธรรมของชาติ

๒. ให้มีความรู้ในทางภาษาพอที่จะสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับติดต่อกับผู้อื่น สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับคิดและแสดงความคิดของตนได้เป็นอย่างดี

๓. ให้มีความสามารถใช้ภาษาใดรวดเร็วแม่นยำ

แต่แม้ว่า กระทรวงศึกษาธิการจะได้พยายามปรับปรุงการสอนภาษาไทยอยู่ตลอดเวลาก็ตาม ผลการสอนวิชานี้ก็มิได้เป็นไปตามความมุ่งหมายอย่างสมบูรณ์นัก ผู้เกี่ยวข้องกับการสอนการเรียนภาษาไทยบางท่านมีความเห็นว่า คนไทยใช้ภาษาบกพร่องมากขึ้นทั้งในการพูดการอ่านและการเขียน ๒ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุต่าง ๆ กัน

ในชั้นผู้เรียน ปรากฏว่านักเรียนส่วนมากสนใจในวิชาภาษาไทยน้อยกว่าวิชาอื่น ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเนื้อหาวิชานี้เท่าที่เป็นอยู่ ผู้เรียนเห็นว่าไม่มีคุณค่าพอที่จะนำไปใช้ ๓ และการเรียนการสอนภาษาไทยไม่ได้รับการปรับปรุงให้สามารถทำให้คนเรียนเกิดความสามารถที่จะนำไปใช้ ๔ ให้ได้ผลดีอีกด้วย

๑ กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ จุดสัณฐานภาษาไทย เล่ม ๑ หน้า ๑๔-๕๐.

๒ ภาควิชาภาษาไทย ๑๐ เอกสารการอบรมภาษาไทย หน้า ๑.

๓ รองรัตน์ อิศรภักดี วิธีสอนภาษาไทย หน้า ๑๒๔ - ๑๓๑.

๔ กรมการฝึกหัดครู หน่วยศึกษานิเทศก์ คู่มือครูภาษาไทย เล่ม ๑ หน้า ๑๔๕.

ในค่านูสอน ครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยไม่เพียงพอที่จะให้คำอธิบายในเรื่องบางเรื่องให้เด็กเข้าใจได้ การสอนหลักภาษาที่จะให้ได้นั้น ครูต้องศึกษาและค้นคว้าในวิชาภาษาศาสตร์ไว้บ้าง ก็จะเป็นเครื่องมือช่วยในการสอนได้นั่นเอง เพราะผู้สอนหลักภาษาที่ดี ควรมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะภาษาที่ตนสอนพอสมควร

ในค่านูแบบเรียนและตำรา ตำราส่วนมากที่ใช้ในการสอนภาษาไทย ในเวลานี้ประกอบด้วยสิ่งที่ไม่ช่วยใหญ่เรียนมีความสามารถทางภาษาอย่างจริงจัง และมีเรื่องเลือนล่อยอยู่เป็นอันมาก และแม้ว่าครูพยายามชวนช่วยหาความรู้ในเรื่องเหล่านี้เพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ที่ชัดชัดตรงที่ว่า เรายังไม่มีตำราวิเคราะห์ภาษาไทยที่ถูกออกแบบตามหลักภาษาศาสตร์ เพื่อจะนำไปใช้สอนเด็ก

อาทัยกริ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้ทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความเห็นว่าจำเป็นต้องมีการศึกษาพิจารณาเนื้อหาของวิชาหลักภาษาไทย โดยอาทัยกฎเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ คือ ศึกษาเกี่ยวกับระบบต่าง ๆ ในภาษา อันได้แก่

ระบบเสียง

ระบบการประกอบเสียงเข้าเป็นพยางค์

ระบบการประกอบของกลุ่มคำมากกว่า ๑ คำขึ้นไป

๑ ระเบียบ นาคกรทรรพ คู่มือกรุประโยคคัมภีรณกึภษาคอนทน วิชาภาษาไทย
หน้า ๔.

๒ กรมการฝึกหัดครุ หน่วยศึกษานิเทศก์ น.ค.

๓ กรมสามัคคีศึกษา รวมทางวิชาการ เลม ๒ หน้า ๒๒๔.

๔ กรมการฝึกหัดครุ หน่วยศึกษานิเทศก์ คู่มือภาษาไทย เลม ๓ หน้า ๕๐.

การศึกษาในเรื่องเหล่านี้ จะทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมชาติของภาษาไทย ยิ่งขึ้น และจะเป็นแนวทางให้ปรับปรุงเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย ตามที่มีอยู่ในหลักสูตร ให้สอดคล้องกับลักษณะของภาษาไทยได้ ทั้งนี้ อาจหวังผลต่อการเรียนการสอนได้ดังนี้

๑. ผู้เรียนจะเห็นว่า วิชานี้เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนในการนำไปใช้ ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อวิชานี้
๒. ผู้เรียนสามารถนำวิชาหลักภาษาไทยไปใช้ได้อย่างถูกต้องและมีประโยชน์ยิ่งขึ้น อันจักเป็นเหตุจูงใจให้เพิ่มความสนใจวิชาภาษาไทย
๓. ผู้สอน มีความรู้กว้างขวาง ถูกต้อง แน่นอนยิ่งขึ้น ทำให้การสอนได้ผลดี

ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้ว จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและอธิบายเนื้อหาหลักภาษาไทยตลอดจนมีการจัดทำหนังสือช่วยครูให้สอดคล้องกับหลักทางภาษาศาสตร์ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไปกว่าที่เป็นอยู่

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาว่า เนื้อหาหลักภาษาไทย ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๐๓ เรื่องใดบ้างที่มีความจำเป็นต่อการใช้ภาษา
๒. เพื่อศึกษาลักษณะของภาษาไทย ตามแนวภาษาศาสตร์ ทั้งนี้ เพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะที่แท้จริงของภาษาไทยกับเนื้อหาและกฎเกณฑ์ของหลักภาษาไทยที่มีอยู่ในหนังสือตำราหลักภาษาไทย ของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
๓. เพื่อใช้ผลการศึกษาจาก ข้อ ๑. และ ข้อ ๒. เป็นข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย ให้การเรียนการสอนวิชานี้ตรงจุดมุ่งหมาย และได้ผลดียิ่งขึ้น

ความสำคัญของปัญหา

๑. วิชาหลักภาษาไทย มีความสำคัญต่อการเรียนภาษาไทยอย่างยิ่ง เพราะเป็นเรื่องราวกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในภาษาไทย ผู้เรียนวิชานี้ก็จะรู้จักกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านั้น และเมื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ก็จะช่วยให้เด็กสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง การศึกษาวิชานี้จึงเป็นการรักษาภาษาไทย อันเป็นวัฒนธรรมของชาติไว้ทางหนึ่ง

๒. การที่ครูจะสอนภาษาไทยให้ได้ดี ครูจะต้องมีความรู้ในเรื่องลักษณะของภาษาเป็นอย่างดีเสียก่อน แต่ปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันว่า ปัญหาเฉพาะหน้าในค่านี้นี้คือ เราไม่มีตำราวิเคราะห์ภาษาไทยตามหลักเกณฑ์ ทางภาษาศาสตร์ที่ครูจะนำไปใช้สอนเด็กได้โดยตรง ผลการศึกษาเรื่องนี้ จะช่วยบรรเทาปัญหาดังกล่าวนี้ได้ เพราะการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ดังนี้ คือ

ก) ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะช่วยให้ครูมีหนังสือที่จะใช้ในการสอนหลักภาษาไทยที่ตรงกับความต้องการจำเป็นเพิ่มขึ้น

ข) ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ อาจจะใช้เป็นคู่มือของครูให้ครูได้รับความสะดวกในการสอน และทำให้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ค) ผลพลอยได้คือ เมื่อครูสามารถสอนหลักภาษาไทยได้อย่างมีผลดี ผู้เรียนก็จะมีเจตคติที่ดีต่อวิชานี้ และช่วยขจัดปัญหาการเบื่อหน่ายวิชาหลักภาษาไทยลงได้อีกด้วย

๓. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจได้ทำการศึกษา ค้นคว้าวิชาภาษาไทยในด้านอื่น ๆ ที่ยังมิได้กระทำไว้ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาเนื้อหาของวิชาหลักภาษาไทย จำกัดขอบเขตไว้เฉพาะเนื้อหาบางประการ ที่สำรวจพบจากแบบสอบถามว่ามีความจำเป็นต่อการใช้ภาษาและสามารถนำมาปรับปรุง และอธิบายตามแนวภาษาศาสตร์ ทั้งนี้ จะยึดแนวเนื้อหาตามหนังสือหลักภาษาไทย มัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๕ ของกรมวิชาการ ตามหลักสูตรวิชาหลักภาษาไทย ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ พุทธศักราช ๒๕๐๓ โดยเหตุผลดังนี้

ก. เหตุที่ศึกษาเนื้อหาเพียงบางเรื่อง เพราะเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย มิได้เป็นปัญหาต่อการเรียนการสอนไปทั้งหมด เพราะฉะนั้น จึงนำมาศึกษาเฉพาะเรื่องที่สำรวจได้จากแบบสอบถามว่าเป็นปัญหาและควรนำมาปรับปรุง

ข. เหตุที่ยึดเนื้อหาตามหนังสือหลักภาษาไทย ฉบับของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพราะเป็นหนังสือที่ใช้เป็นตำราหลักภาษาไทยอยู่ตามโรงเรียนส่วนมาก แม้บางโรงเรียนจะใช้ตำราเล่มอื่นแต่ก็ยังคงใช้หนังสือหลักภาษาไทย ฉบับของกรมวิชาการเป็นหลัก ทั้งเล่มอื่น ๆ ก็มีเนื้อหาทำนองเดียวกัน

ค. เหตุที่ศึกษาเฉพาะระดับ ม.ศ. ปลาย เพราะระดับนี้ เป็นระดับสูงสุดที่ยังคงมีนักเรียนทุกคนต้องเรียนหลักภาษาไทย ต่อจากนั้นก็จะเป็นการเรียนวิชาบังคับสำหรับผู้เรียนทุกคนอีกต่อไป

สมมุติฐานของการค้นคว้า

การศึกษากันควาครั้งนี้ ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า เนื้อหาวิชา
หลักภาษาไทยในระดับ ม.ศ. ปลาย ตามหนังสือตำราหลักภาษาไทยของกรม
วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการนั้นไม่กว้างขวางพอ และไม่สอดคล้องกับ
ธรรมชาติของภาษาไทยพอที่จะอธิบายปัญหาต่าง ๆ ในทางภาษาไทยได้ทั้งหมด
จึงต้องใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์เข้าช่วยแก้ไข เพื่อให้การเรียนการสอน
วิชาหลักภาษาไทยได้ผลดียิ่งขึ้น

คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

๑. หนังสือหลักภาษาไทย หมายถึง หนังสือหลักภาษาไทย
ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

๒. หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรวิชาภาษาไทย ประโยค
มัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ พุทธศักราช ๒๕๐๓

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้า

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลักภาษาไทย จนถึงปัจจุบันนี้ ยังมีจำนวนน้อย แม้ว่าจะมีตำราว่าด้วยเรื่องภาษามาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี แต่ก็มีลักษณะเป็นแบบเรียนมากกว่าจะเป็นการอธิบายหลักภาษา

ผู้ที่พยายามรวบรวมเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย และจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ต่างหากไปจากบทเรียนเป็นครั้งแรก เท่าที่ปรากฏ คือ เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี ตำราชุดนั้นได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ทางไวยากรณ์ไทยไว้มากมาย

พระยาอุปทิศศิลปสาร เป็นผู้เรียบเรียงตำราสยามไวยากรณ์ขึ้นได้ ตำราชุดนี้มี ๔ เล่ม ๑ คือ

อักษรวิธี เรียบเรียงขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ เนื้อหากล่าวถึงเรื่องรูปและเสียงของ สระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ การประสมอักษร และลักษณะการใช้อักษรในภาษาไทย

วจีวิภาค เรียบเรียงขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ เนื้อหากล่าวถึงลักษณะของคำ จำแนกคำออกเป็นชนิดต่าง ๆ และกล่าวถึงวิธีใช้คำ

วากยสัมพันธ์ เรียบเรียงขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ เนื้อหากล่าวถึงเรื่อง วลี และประโยค แบบต่าง ๆ ในภาษาไทย

ฉันทลักษณ์ เรียบเรียงในราวปี พ.ศ. ๒๔๘๘ เนื้อหากล่าวถึงการเขียนคำประพันธ์แบบร้อยกรอง ในภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่

อย่างไรก็ตาม หนังสือชุดนี้มีไต่ถ้อยถึงลักษณะภาษาไทยไว้อย่าง
ถูกต้องสมบูรณ์นัก พระยาอุปกิตศิลปสารเองได้ชี้แจงไว้ในหนังสือวิจารณ์ว่า
"ตำราไวยากรณ์ไทยเราตั้งขึ้นตามโครงรูปไวยากรณ์ภาษาอังกฤษบ้าง ภาษาบาลี
และสันสกฤตบ้าง เพราะในสมัยนั้นเราเริ่มนิยมภาษาอังกฤษเป็นส่วนมาก ...
แต่ระเบียบภาษาของไทยเรานั้น หาได้ตรงกับภาษาที่เราถาวยรูปโครงมานั้นไม่...
เมื่อระเบียบไวยากรณ์ต่างกันเช่นนี้ เราจะยึดเอาภาษาอังกฤษ หรือภาษาบาลี สันสกฤต
มาเป็นแนวเปรียบเทียบไวยากรณ์ภาษาเราหาได้ไม่ ดังนั้น ไวยากรณ์ไทยก็ต้องยึด
ระเบียบในภาษาไทยเป็นสำคัญ..."

จากถ้อยกล่าวของพระยาอุปกิตศิลปสารในหนังสือวิจารณ์นี้ น่าจะเป็น
แนวทางให้ผู้นับปรับปรุงตำราว่าด้วยหลักภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น อาทิระเบียบในภาษา
ไทยยิ่งขึ้น แกกการฉกฉับปรากฏว่า ต่อจากสมัยพระยาอุปกิตศิลปสาร แม้จะมีหนังสือ
ว่าด้วยหลักภาษาไทยอีกมากมายหลายฉบับก็ตาม แต่ก็ยังยึดการอธิบายตามแนวของ
พระยาอุปกิตศิลปสารอยู่เป็นส่วนใหญ่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมปอง พิริบกิจ ได้กล่าว
ว่า "หลักภาษาไทย จะมีตำรากี่เล่ม ๆ ใหม่ ๆ ขึ้นมาก็ยังอยู่ในข่ายที่พระยาอุปกิต-
ศิลปสาร เขียนไว้ทั้งสี่ภาค"^๒ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การศึกษาหลักภาษาไทยจึง
เขียนตามแบบเก่า ก็ไม่มีเล่มใดให้ประโยชน์ต่างไปจากฉบับของพระยาอุปกิตศิลปสาร
และแบบเรียนหลักภาษาไทยที่เรากันอยู่ในโรงเรียนทั่วไปก็เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง หนังสือหลักภาษาไทยชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ของกระทรวงศึกษา-
ธิการ

๑. หน้า ๑๔๗.

๒. กรมการฝึกหัดครู หน่วยศึกษานิเทศก์ ล.ค. หน้า ๒๔๗.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดให้มีการประกวดแบบเรียน
ขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๔๕ ในการนี้ ร.อ.ศุภชัย รัตนโกมุท และคณะ^๑ ได้เรียบ
เรียงหนังสือหลักภาษาไทยชั้นเตรียมอุดมศึกษาขึ้น กรมวิชาการได้คัดเลือกและอนุมัติ
ให้พิมพ์ขึ้นใช้เป็นแบบเรียน เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๖ และก็ยังคงใช้
มาจนทุกวันนี้ หนังสือเล่มนี้ดำเนินเรื่องตามตำราสยามไวยากรณ์ของพระยาอุปทิศ
ศิลปสารทุกประการ กล่าวคือ แบ่งเนื้อหาออกเป็นสี่ภาค คือ อักษรวิธี วจีวิภาค
วากยสัมพันธ์ และฉันทลักษณ์ และรายละเอียดของเนื้อหาแต่ละตอนก็เกือบเป็น
อย่างเดียวกัน

พระยาอนุমানราชชน ๒ ได้เขียนหนังสือชื่อ นิรุกติศาสตร์ ซึ่งได้อธิบายเรื่องเกี่ยวกับภาษา เช่น เรื่องรูปภาษา ตระกูลภาษา ที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ
ได้กล่าวถึงการศึกษาภาษาในด้านเสียง อธิบายการเกิดของเสียงพยัญชนะ เสียง
สระ ในภาษา รวมทั้งได้อธิบายเรื่องหน่วยเสียงและการกลายเสียงด้วย

หนังสือนิรุกติศาสตร์แบ่งออกเป็นสองภาค ภาคแรกตอนต้นกล่าวถึงตำนาน
ของนิรุกติศาสตร์ และการแบ่งภาษา ภาคหลังได้กล่าวถึงเรื่อง หน่วยเสียง ชนิด
ของหน่วยเสียง ซึ่งในตอนนี้ได้อธิบายการเกิดเสียงสระและพยัญชนะไทยไว้อย่าง
แจ่มแจ้ง ในภาคที่สองกล่าวถึงเรื่องการกลายเสียง และเรื่องความหมายของคำ
ในภาษาไทย

หนังสือนิรุกติศาสตร์ เป็นหนังสือภาษาไทยเล่มแรกที่อธิบายภาษาใน
แนวที่ต่างไปจากสยามไวยากรณ์ของพระยาอุปทิศศิลปสาร เพราะกล่าวในแง่การ
ศึกษาและอธิบายภาษา มากกว่า สยามไวยากรณ์ ซึ่งเป็นหลักและกฎเกณฑ์ทางภาษา

^๑ ศุภชัย รัตนโกมุท และคณะ หลักภาษาไทย หน้าคำนำ.

^๒ พระยาอนุমানราชชน นิรุกติศาสตร์ หน้า ๑ - ๒๔๗.

การศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ เริ่มในประเทศสหรัฐ
อเมริกาโดยสถาบัน The Linguistics Society of America และ
สถาบัน The Intensive Language Program of American Council
of Learned Society ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในกิจการทหาร

แมรี ฮาร์ ฮาส^๑ เป็นผู้ศึกษาภาษาไทยตามโครงการนี้ ได้เขียน
หนังสือชิ้นชุดหนึ่งซึ่งสถาบัน American Council of Learned Society เป็น
ผู้จัดพิมพ์ หนังสือชุดนี้กล่าวถึง การวิเคราะห์แบบเขียน ตลอดจนการอ่านออก
เสียง แล้วสรุปเรื่องและคุณสมบัติของเสียงในภาษาไทยไว้

ในปี ๒๕๐๓^๒ เฟื่องฟุ้ง เครือตราฐ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง
Thai and English a Comparative Study of Phonological
Applications ในวิทยานิพนธ์นี้ ได้วิเคราะห์เรื่องหน่วยเสียงในภาษาไทย
เพื่อเปรียบเทียบกับหน่วยเสียงในภาษาอังกฤษ และได้วิเคราะห์เรื่องระบบ
เสียงในภาษาไทย เกี่ยวกับการปรากฏของเสียงต่าง ๆ

^๑ Mary R. Haas, Outline of Thai Grammar, pp. 1-19.

^๒ Fuangfoong Kruatrachū, Thai and English : A Comparative Study of Phonological Applications, pp. 24-28.

ในปี ๒๕๔๗ ริชาร์ด บี. นอสส์^๑ เขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 Thai Reference Grammar โดยศึกษาภาษาไทยจากผู้ให้ปากคำ
 (Informant) รวม ๒ คน ในวิทยานิพนธ์นี้ ได้อธิบายถึงเรื่องหน่วย
 เสียงในภาษาไทย เรื่องหน่วยคำ และความสัมพันธ์ของคำในประโยค

เอ็ดวาร์ด เอ็ม. แอนโธนี^๒ ศึกษาภาษาไทยในแนวเปรียบเทียบ
 ระบบเสียงภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

อุดม วโรตมสิขจิตต์^๓ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง Thai Syntax:
 An Outline ในวิทยานิพนธ์นี้ ได้อธิบายวากยสัมพันธ์ไทยโดยทฤษฎีแห่ง
 การ परिवรรत

ต่อมา ได้เรียบเรียงหนังสือขึ้นอีกเล่มหนึ่ง ชื่อ ภาษาศาสตร์เบื้องต้น^๔
 เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการอธิบายเรื่องพื้นฐานในการศึกษาภาษา คือ สรีรศาสตร์
 การวิเคราะห์หน่วยเสียงสระ พยัญชนะ ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เรื่องเสียง
 วรรณยุกต์ หน่วยคำ วากยสัมพันธ์ไทยและสรีรวิทยา ตามทฤษฎีแห่งการ परिवรรत

^๑ Richard B. Noss, Thai Reference Grammar, pp. 1-254.

^๒ Edward M. Anthony, A Teacher's Handbook of Thai -
 Student's English Pronunciation Difficulties, pp. 1-34.

^๓ Udom Warottamasikkadit, Thai Syntax an Outline, pp. 1-69.

^๔ อุดม วโรตมสิขจิตต์ ภาษาศาสตร์เบื้องต้น หน้า ๑ - ๒๔๗.

วิชิต ภาณุพงศ์ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง Inter Sentence Relations in Modern Conversational Thai ซึ่งได้อธิบายวากยสัมพันธ์ไทย โดยจำแนกประโยคออกตามสถานการณ์ (Context of Situation) โดยจำแนกประโยคออกเป็น ประโยคเริ่ม และประโยคไม่เริ่ม และได้วิเคราะห์ประโยคในภาษาไทย โดยจำแนกประโยคในภาษาไทยออกเป็นหน่วยประโยคใหญ่ ๆ ๒ ประเภท คือ

หน่วยประโยคมูลฐาน ประกอบด้วยหน่วยประโยค ๗ หน่วยและมีวิธีประกอบหน่วยประโยคมูลฐานเหล่านี้ให้เป็นประโยคได้ ๑๒ แบบ

หน่วยประโยคเสริม ประกอบด้วยหน่วยประโยค ๓ หน่วย และมีวิธีประกอบหน่วยประโยคเสริม ๑๖ วิธี

จากการศึกษาหนังสือ วิทยานิพนธ์ และบทความต่าง ๆ ดังได้กล่าวมานี้ เป็นแนวทางในการศึกษาทั้งในด้านความรู้ ความคิด วิธีการ และการศึกษาวิเคราะห์ภาษาไทย เพื่ออธิบายเนื้อหาบางประการในวิชาหลักภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามความมุ่งหมายของการเขียนปริญญานิพนธ์นี้

๐

๑
Vichin Panupong, Inter Sentence Relations in Modern Conversational Thai, pp. 1-42.

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งการดำเนินการออกเป็น ๒ ตอนคือ
ตอนที่หนึ่ง นำเนื้อหาในหลักสูตรวิชาหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
มาออกแบบสอบถามถามครูผู้สอน เพื่อ

๑. ทราบปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาหลักภาษาไทย โดย
เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาตามหลักสูตร

๒. จัดอันดับความสำคัญของเนื้อหาแต่ละข้อว่า เรื่องใดมีความ
สำคัญต่อการนำไปใช้ มากน้อยต่างกันเพียงไร

ผลที่ได้จากการศึกษาในตอนหนึ่งนี้ คือจะช่วยให้เห็นทางแก้ไข
ปัญหาและอุปสรรคในข้อ ๑. ตามแนวภาษาศาสตร์ และจะได้เสนอเนื้อหา
สำหรับอธิบายที่จะแก้ปัญหาได้

ตอนที่สอง นำผลที่ได้จากการศึกษาในข้อ ๑. มารวบรวมปัญหาและอุปสรรคตามที่
ผลจากแบบสอบถามได้ระบบไว้ มาสอนเกี่ยวกับการศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษา
ศาสตร์ที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้แล้ว ทั้งนี้ โดยถือว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทาง
ภาษา และมีผลงานการค้นคว้าทางวิชาการ เป็นหลักฐานที่เชื่อถือได้

ในการดำเนินการดังกล่าวนี้นี้ จะได้จัดเรียงหัวข้อที่สำคัญเป็นหมวดหมู่
เพื่อสะดวกแก่การอธิบายเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาและอุปสรรคของการสอน
การเรียนโดยอาศัยวิธีการตามแนวภาษาศาสตร์ ทั้งนี้ตามที่ตั้งสมมุติฐานไว้ แล้วนำ
มาเสนอแนะเนื้อหาตลอดจนแนวทางที่จะใช้ในการสอนการเรียนหลักภาษาไทย

รายละเอียดของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้

ตอนที่ ๑

ศึกษาเนื้อหาของวิชาหลักภาษาไทยที่มีอยู่ในแบบเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้น ม.ศ. ปลาย เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชานี้เพื่อจัดอันดับความสำคัญของเนื้อหาแต่ละข้อว่า เรื่องใดมีความสัมพันธ์ต่อการนำไปใช้ มากน้อยกว่ากันเพียงไร

วิธีการศึกษาที่ใช้ในตอนนี้ใช้วิธีสร้างแบบสอบถามครูผู้สอนวิชาหลักภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การสอบถามแบบ

ในเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย ตามแนวเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทยในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ พ.ศ. ๒๕๐๓ เพื่อทราบถึงเรื่องที่ผู้สอนเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการสอน และสมควรได้รับการอธิบายปรับปรุง

๑. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้สอนวิชาหลักภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนในสังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล กองโรงเรียนราษฎร์ เฉพาะในส่วนกลางในปีการศึกษา ๒๕๑๓ ซึ่งแยกประเภทโรงเรียนได้ดังนี้

โรงเรียนรัฐบาล ๓๕ โรงเรียน

โรงเรียนราษฎร์ ๒๐ โรงเรียน

จำนวนแบบสอบถามที่ส่งทั้งสิ้น ๑๒๕ ชุด

ได้คัดเลือกแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา เฉพาะฉบับที่ตอบอย่างสมบูรณ์เพื่อนำมาถีกาคำตอบ รวมทั้งสิ้น ๑๑๑ ชุด คิดเป็นประมาณร้อยละ ๘๘ ของจำนวนแบบสอบถามที่ได้นำไป

(รายชื่อโรงเรียนที่ส่งแบบสอบถาม คุ้ได้จากภาคผนวก)

๒. ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่สร้างขึ้น มี ๒ ตอน คือ

ตอนที่หนึ่ง เป็นแบบมาตราการประมาณค่า (Rating Scale) โดยได้ตั้งคำถามว่า หัวข้อที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามนั้น ที่มีปัญหาและความจำเป็นมากน้อยต่อการสอนวิชาหลักภาษาไทย กำหนดมาตราการประมาณค่าเป็น ๕ ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามลำดับ (ดังภาคผนวก)

ตอนที่สอง เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเรื่องเกี่ยวกับการทำการศึกษา นอกจากเรื่องที่มีในตอนแรก โดยให้เติมข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม

๓. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามพร้อมกับได้แนบหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังอาจารย์ใหญ่และผู้สอนวิชาหลักภาษาไทย ทั้งในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนต่าง ๆ และขอรองให้ตอบแล้วส่งกลับมายังผู้วิจัย โดยทางไปรษณีย์

๔. การจัดกระทำข้อมูล

นำผลจากการสอบถามที่ได้มาแจกแจงความถี่ในแต่ละข้อ โดยคิดหาคะแนนรายข้อ เพื่อดูน้ำหนักของค่าสำคัญแต่ละเนื้อหาว่ารวมกันแล้ว เนื้อหาแต่ละข้อนั้นผู้สอนวิชาหลักภาษาไทยเห็นว่าตอนใดสำคัญมากน้อย โดยให้น้ำหนักของ Rating Scale เป็น ๕ ๔ ๓ ๒ และ ๑ ตามลำดับ ถ้าหากตอบในช่องที่เห็นด้วยมากที่สุดก็ให้คะแนนเป็น ๕ รองลงมาก็เป็น ๔ ๓ ๒ และ ๑ จึงเป็นข้อที่จำเป็นน้อยที่สุด

แต่เนื่องจากหัวข้อเนื้อหา มีมาก จึงจำเป็นต้องพิจารณาเฉพาะ
หัวข้อที่จำเป็นและสำคัญก่อน ในที่นี้เลือกเอาแต่หัวข้อที่ผสมรวมเกินรายเฉลี่ย
(Mean.) เป็นหลัก ซึ่งปรากฏผลว่ามีหัวข้อที่สำคัญดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ แสดงเรื่องที่ควรทำการค้นคว้า

ลำดับข้อ	เรื่อง	คะแนนรวม (X)
๑	เสียงวรรณยุกต์	411
๒	เสียงในภาษาไทย	410
๓	พยัญชนะควบกล้ำ	406
๔	การประสมอักษร	400
๕	คำ	399
๖	รูปวรรณยุกต์	397
๗	ไทรยางค์	385
๘	รูปและเสียงพยัญชนะ	367
๙	คำเป็นคำตาย	350
๑๐	ชนิดของประโยค	347
๑๑	ที่เกิดและลักษณะของเสียงพยัญชนะ	337
๑๒	ตำแหน่งของพยัญชนะในพยางค์	336
๑๓	ที่เกิดและลักษณะเสียงสระ	334

$$* \quad \bar{X} = 326$$

๕. ผลของการศึกษาค้นคว้าในตอนหนึ่ง

ผลการศึกษาในตอนที่ ๑ นี้ ปรากฏว่า เรื่องต่าง ๆ ดังปรากฏในตารางที่ผ่านมา เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต่อการสอนวิชาหลักภาษาไทย เพื่อการนำไปใช้ และเป็นเรื่องที่มีปัญหาควรได้รับการอธิบายให้ชัดเจนโดยอาศัยผลการศึกษาภาษาตามแนวภาษาศาสตร์ ซึ่งนับเป็นกระบวนการตอนที่ ๒ ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดังจะได้นำไปอธิบายในบทที่ ๓ โดยละเอียดต่อไป

บทที่ ๓

การเปรียบเทียบเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย ตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
กับหลักภาษาไทย ตามแนวภาษาศาสตร์ เพื่อเสนอแนะเนื้อหาอันควรปรับปรุง
สำหรับการสอนหลักภาษาไทยในโรงเรียน

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นตอนต่อจากที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒ จากผลของ
การศึกษาค้นคว้าจากแบบทดสอบในบทที่ ๒ แสดงว่า หัวข้อที่ผู้สอนหลักภาษาไทยส่วนมาก
เห็นว่ามีค่าจำเป็น ควรได้มีการพิจารณาปรับปรุงเพื่อให้การสอนมีปัญหาน้อยลง ได้แก่
หัวข้อต่าง ๆ ซึ่งเรียงลำดับตามการระดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ดังนี้

๑. เสียงวรรณยุกต์
๒. เสียงในภาษาไทย
๓. พยัญชนะควบกล้ำ
๔. การประสมอักษร
๕. คำ
๖. รูปวรรณยุกต์
๗. ไตรยางศ์
๘. รูปและเสียงพยัญชนะ
๙. คำเป็นคำตาย
๑๐. ชนิดของประโยค
๑๑. ที่เกิดและลักษณะเสียงพยัญชนะ
๑๒. ตำแหน่งของพยัญชนะในพยางค์
๑๓. ที่เกิดและลักษณะเสียงสระ

สรุปปัญหาจากแบบสอบถามทั้ง ๑๓ ข้อ เมื่อนำมารวมกันเข้าเป็นหมวด
ตามลักษณะของเนื้อหา เพื่อสะดวกแก่การอธิบายแล้ว จะเห็นว่า มีประเด็นสำคัญ
อยู่ ๓ ประการ คือ

๑. เรื่องรูปและเสียงของสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์
๒. เรื่องการประกอบหน่วยเสียงเข้าเป็นพยางค์และคำ
๓. เรื่องประโยค

การอธิบายเรื่องทั้งสามดังกล่าวนี้ จะอาศัยการศึกษาตามแนววิชา
ภาษาศาสตร์วรรณนาในเรื่อง

๑. ระบบเสียง
๒. ระบบพยางค์
๓. คำและประโยค

การอธิบายเรื่องเหล่านี้โดยละเอียด จะดำเนินการดังนี้

๑. วิธีการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องเหล่านี้ ผู้เขียนจะได้ยกเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย
ตามที่มีในหนังสือหลักภาษาไทย มาแสดงเปรียบเทียบกับแนวคิดใหม่ทางภาษาศาสตร์
เพื่อเสนอแนะเนื้อหาและวิธีอธิบายที่เหมาะสม ซึ่งในการนี้จะอธิบายเป็นเรื่อง ๆ ไป

๒. เครื่องหมาย

ในการอธิบายเรื่องต่าง ๆ ตามวิธีการดังกล่าว ผู้เขียนจะใช้เครื่องหมาย
และตัวย่อ เพื่อความสะดวกในการอธิบาย ดังนี้

(ก) เครื่องหมาย

/ / เป็นเครื่องหมายกำกับหน่วยเสียง ในที่นี้จะใช้กำกับทั้งหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ และเสียงพยางค์ เช่น

/ก/	หมายถึง หน่วยเสียงพยัญชนะ ก		
/อา/	"	"	สระ อา
/()/	"	"	วรรณยุกต์สามัญ
/(ˊ)/	"	"	วรรณยุกต์เอก
/(ˋ)/	"	"	วรรณยุกต์โท
/(ˊ ˋ)/	"	"	วรรณยุกต์ตรี
/(+)/	"	"	วรรณยุกต์จัตวา
/ก - อา - (+)/	หมายถึงพยางค์ กา คือ		

พยางค์ที่มีหน่วยเสียง	พยัญชนะ	/ก/	ต้นพยางค์
" "	สระ	/อา/	
" "	วรรณยุกต์	จัตวา	

(ข) ท้ายขอ

๑)	พ	หมายถึงหน่วยเสียงพยัญชนะ	
๒)	ส	"	" สระ
๓)	ว	"	" วรรณยุกต์ เช่น

/พส (ว) / หมายถึง พยางค์ซึ่งประกอบด้วยเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์

/ (พพ) สพ (ว) / หมายถึง พยางค์ซึ่งประกอบด้วยเสียงพยัญชนะกล้ำ
 ต้นพยางค์ เสียงสระ เสียงพยัญชนะท้ายพยางค์
 และเสียงวรรณยุกต์

ตัวย่อนี้ จะใช้ในการอธิบายเรื่องระบบพยางค์

ต่อไปนี้จะได้อีกเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย ตามที่มีในหนังสือหลักภาษาไทย
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งควรจะได้พิจารณา
 ปรับปรุงเพื่อประโยชน์ต่อการสอนการเขียน เฉพาะเรื่องที่ได้ลจากคำตอบจากแบบสอบ
 ทามระบุชี้ว่า ต้องการคำอธิบาย เพิ่มเติม และเพื่อเสนอเนื้อหาใหม่สำหรับการ
 เรียนการสอนด้วย

ตอนที่ ๑ ระบบเสียง

เรื่องระบบเสียง แบ่งการอธิบายออกเป็น

๑.๑ สระ

๑.๒ พยัญชนะ

๑.๓ วรรณยุกต์

จำแนกอธิบายได้ดังนี้

๑.๑ เรื่องสระ

๑.๑.๑ เนื้อหาเรื่องสระตามหลักสูตรเดิม

หนังสือหลักภาษาไทย ๑ อธิบายเรื่องสระสรุปได้ดังนี้

ก) คำจำกัดความ ให้คำจำกัดความว่า เป็นเสียงที่เกิดจากลมที่แล่น
ออกจากลำคอผ่านกระโหลกสองข้าง เส้นเสียง (Larynx) เกิดเสียง
สั้นสะบัด

ข) คุณสมบัติ สรุปได้ดังนี้

(๑) เป็นเสียงก้องทุกเสียง

(๒) ออกเสียงไค่นานกว่าเสียงพยัญชนะ

ค) การเกิด หนังสือหลักภาษาไทยของกรมวิชาการได้กล่าวถึงฐานที่เกิด
ของสระทั้งแปด โดยได้กล่าวถึงรูปของปากและลิ้นไว้ว่า

เสียงสระ อี อี้ อุ ปากเกือบเสมสนิท

" อึ อื อู ปากขยายออกเล็กน้อย

" อะ อา ปากกว้าง

" อุ ลิ้นอยู่ลึกและค่อยเลื่อนมาอยู่ข้างหน้าเมื่อออก -

เสียงสระ อะ อา อี อื และ อึ อื ตามลำดับ

ง. ชนิด

หนังสือหลักภาษาไทยได้กล่าวถึงสระชนิดต่างๆ คือ

(ก) สระแท้ แบ่งเป็น

สระแท้สั้น ใกล้เคียง ไก่แก่ สระแท้ที่เปล่งออกมากระทบฐานใดฐานหนึ่ง
แต่ฐานเดียว มี

สระเสียงสั้น

อะ

อิ

อี

อุ

สระเสียงยาว

อา

ไอ

อี

อู

สระแท้สองฐาน ไก่แก่ สระแท้ที่เปล่งออกมากระทบสองฐานพร้อมกัน มี

สระเสียงสั้น

เอะ (อะ + อิ)

แอะ (อะ + อี)

โอะ (อะ + อุ)

เอะ (อะ + อู)

แอะ (อะ + อี)

สระเสียงยาว

เอ (อา + อิ)

แเอ (อา + อี)

โเอ (อา + อุ)

อเอ (อา + อู)

แเอ (อา + อี)

(ข.) สระประสม ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า สระแท้ประสมกันสองสระ

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
เอียะ (อี + อะ)	เอีย (อี + อา)
เอือะ (อี + อะ)	เอือ (อี + อา)
อัวะ (อุ + อะ)	อัว (อุ + อา)

(ค.) สระเกิน ได้ให้คำอธิบายว่า สระที่มีเสียงพยัญชนะประสมอยู่

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
ฤ	ฤา
ฦ	ฦา
อำ	
ไอ	
เอ	
เอา	

จ. เสียงสระ

หนังสือหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงเรื่องสระในภาษาไทยว่ามี ๓๒ เสียง และ ได้กล่าวถึง รูปสระว่ามี ๒๐ รูปด้วย สระทั้ง ๓๒ เสียงนั้น ได้จำแนกไว้ดังนี้

	สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
สระพื้นฐานเดี่ยว	- อะ - อิ - อุ - อู	- อา - อี - อุ - อู
สระแท้สองฐาน	- เอะ - แอะ - เออะ - โอะ - เอาะ	- เอ - แเอ - เเอ - โ - อ
สระประสม	- เอียะ - เอือะ - อัวะ	- เอีย - เอือ - อัว
สระเกิน	- อำ - ไอ - โ - เอา - ฤ - ฦ	- - - - - ฤา - ฦา

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

เรื่องที่เกิด ลักษณะ ของเสียงสระในภาษาไทยนี้ ผลจากแบบสอบถามได้จัดอันดับความสำคัญไว้เป็นอันดับที่ ๑๓ มีค่าระดับคะแนนเท่ากับ 334 แต่ที่น่ามาอธิบายเป็นเรื่องแรกก็เพื่อความสะดวกในการจัดหมวดหมู่ของเรื่อง เพราะเรื่องสระเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง ในเรื่องระบบเสียง

๑.๑.๓ การอธิบายเรื่องสระตามแนวภาษาศาสตร์

เสียงสระ คือ เสียงที่เกิดจากการสั่นสะบัดของเส้นเสียงและกระแสนลมออกมาโดยไม่ถูกอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งปิดกั้นไว้ การออกเสียงสระขึ้นอยู่กับเสียงที่ออกมาจากช่องคอ การเปลี่ยนตำแหน่งและระดับของลิ้น รวมทั้งการเปลี่ยนรูปของริมฝีปาก

ในการอธิบายเสียงสระ ต้องกล่าวถึงลักษณะของอวัยวะสำคัญ ๓ ประการคือ

- ก) ส่วนของลิ้น อธิบายว่า ไซลิ้นส่วนหน้า (ปลายลิ้น) ส่วนกลาง (กลางลิ้น) หรือส่วนหลัง (โคนลิ้น)
- ข) ระดับของลิ้น อธิบายว่า ลิ้นอยู่ในระดับ สูง ปานกลาง หรือต่ำ
- ค) ริมฝีปาก อธิบายว่า ริมฝีปากจีบกลมหรือไม่

ตัวอย่างแนวอธิบายเสียงสระ

ก. อธิบายส่วนของลิ้น

- /อี/ ปลายลิ้นอยู่ในระดับสูง
- /อึ/ กลางลิ้นอยู่ในระดับสูง
- /อุ/ โคนลิ้นอยู่ในระดับสูง

ข. อธิบายระดับของลิ้น

/อี/	ปลายลิ้นอยู่ในระดับสูง
/เอ/	ปลายลิ้นอยู่ในระดับปานกลาง
/แอ/	ปลายลิ้นอยู่ในระดับต่ำ

ค. อธิบายลักษณะริมฝีปาก

/อี/	ริมฝีปากไม่จีบกลม
/อุ/	ริมฝีปากจีบกลม -

อนึ่ง นอกจากจะอธิบายองค์ประกอบของการออกเสียงสระแล้ว ในการอธิบายเสียงสระต้องกล่าวถึงปริมาณของเสียง คือบอกลักษณะการเปล่งเสียงออกมาว่า เปล่งให้หมดเร็วหรือช้า แล้วแต่กำหนดเวลาออกเสียงให้สั้นหรือยาวนาน ทั้งนี้โดยการเปรียบเทียบ เช่น /อี/ ออกเสียงมาหมดเสียงช้ากว่า /อิ/ หรือ /อึ/ - เสียงสั้นกว่า /อี/

ในภาษาไทย เสียงสระสั้นยาวติดกัน ถือเป็นสระต่างหน่วยเสียงกัน เพราะคำที่มีเสียงสระสั้นยาวติดกัน ความหมายต่างกัน เช่น

/เกาะ/	ประกอบหน่วยเสียง	/ก/ + /เอาะ/ + /ร/
/กอ/	"	/ก/ + /ออ/ + /ร/

เสียงสระในภาษาไทย แบ่งตามปริมาณเสียงได้สองพวก คือ เสียงสั้น และเสียงยาว ทั้งสองพวกมี ๑๒ เสียงเท่ากัน คือ

ตารางที่ ๒ แสดงชนิดและปริมาณเสียงสระในภาษาไทย

ปริมาณเสียง ชนิดสระ	เสียงสั้น	เสียงยาว
สระแท้	/อิ/ /เอะ/ /แอะ/ /อี/ /เออะ/ /อะ/ /อุ/ /โอะ/ /เอะ/	/ีย/ /เีย/ /เแีย/ /ีย/ /เีย/ /เีย/ /อุ/ /โีย/ /เีย/
สระประสม	/เอียะ/ /เอือะ/ /อัวะ/	/เีย/ /เือ/ /อัว/

ในภาษาไทย มีสระแท้อยู่ ๑๔ เสียงและสระประสม ๖ เสียง ซึ่งควรจะได้อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจและ ในการอธิบายที่เกิดของเสียงสระในภาษาไทย เราใช้แผนภูมิแสดงเพื่อประกอบคำอธิบายถึงส่วนของลิ้น และระดับของลิ้น จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นตำแหน่งของที่เกิดเสียงสระได้ง่ายขึ้น คงจะได้ อธิบายต่อไปนี้

การอธิบายการเกิดสระแท้

ก. แผนภูมิแสดงที่เกิดของสระแท้

สมมุติว่าตารางนี้เป็นช่องว่างภายในปาก สระแท้ทั้ง ๑๔ เสียง มีจุดที่เกิดดังนี้

ส่วนของลิ้น ระดับลิ้น	ส่วนหน้า	ส่วนกลาง	ส่วนหลัง
สูง	/อี/	/เี/	/อุ/
ปานกลาง	/เอ/	/เออ/	/โอ/
ต่ำ	/แอ/	/อา/	/ออ/

ข. อธิบายตำแหน่งที่เกิด และวิธีออกเสียงสระแท้

- (๑) ลิ้นส่วนหน้าอยู่ในระดับสูง ริมฝีปากไม่จับกลม เสียงยาว /อี/
 " " " เสียงสั้น /อิ/
- (๒) ลิ้นส่วนหน้าอยู่ในระดับปานกลาง ริมฝีปากไม่จับกลม เสียงยาว /เอ/
 " " " เสียงสั้น /เอะ/
- (๓) ลิ้นส่วนหน้าอยู่ในระดับต่ำ ริมฝีปากไม่จับกลม เสียงยาว /แอ/
 " " " เสียงสั้น /แอะ/
- (๔) ลิ้นส่วนกลางอยู่ในระดับสูง ริมฝีปากไม่จับกลม เสียงยาว /อึ/
 " " " เสียงสั้น /อึ/
- (๕) ลิ้นส่วนกลางอยู่ในระดับปานกลาง ริมฝีปากไม่จับกลม เสียงยาว /เออ/
 " " " เสียงสั้น /เออะ/
- (๖) ลิ้นส่วนกลางอยู่ในระดับต่ำ ริมฝีปากไม่จับกลม เสียงยาว /อา/
 " " " เสียงสั้น /อะ/
- (๗) ลิ้นส่วนหลังอยู่ในระดับสูง ริมฝีปากจับกลม เสียงยาว /อุ/
 " " " เสียงสั้น /อุ/
- (๘) ลิ้นส่วนหลังอยู่ในระดับปานกลาง ริมฝีปากจับกลม เสียงยาว /โอ/
 " " " เสียงสั้น /โอะ/
- (๙) ลิ้นส่วนหลังอยู่ในระดับต่ำ ริมฝีปากจับกลม เสียงยาว /ออ/
 " " " เสียงสั้น /เอาะ/

นอกจากสระแท้ทั้ง ๑๘ เสียง ที่กล่าวแล้ว ภาษาไทยยังมีเสียงสระ

ประสมอีก ๖ เสียง

การอธิบายการเกิดสระประสม

เรื่องสระประสมนี้ หนังสือหลักภาษาไทย ฉบับของกรมวิชาการ อธิบายไว้เพียงว่า คือ "สระแท้ประสมกันสองสระ" ^๑ ซึ่งยังไม่ชัดเจนพอ ควร อธิบายดังนี้

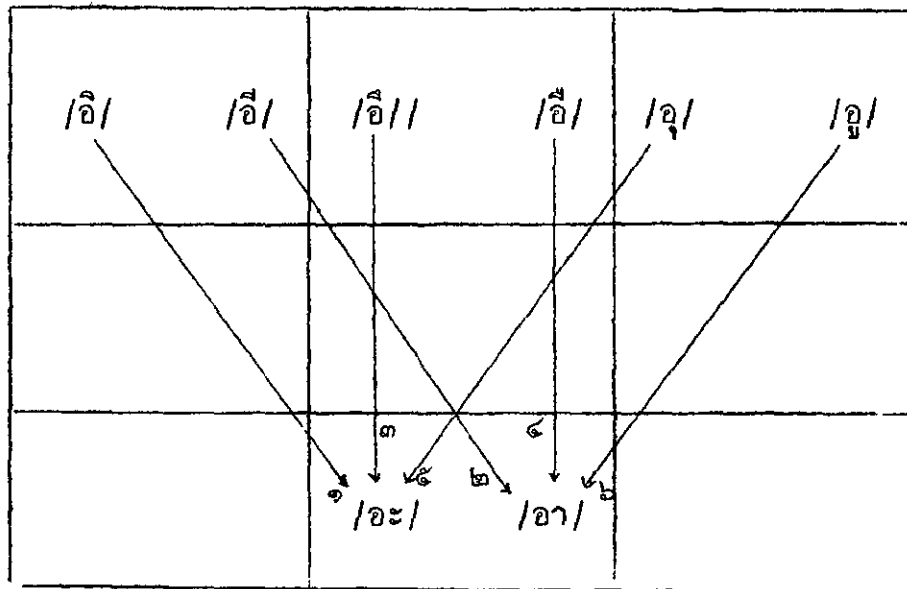
สระประสมเกิดจากเสียงสระแท้สองสระ จากสระแท้ที่เป็นตัวตั้งทำให้เกิดสระประสมได้โดยเริ่มออกเสียงสระหนึ่งแล้วเลื่อนลิ้นไปในแถบของที่เกิดเสียงของอีกสระหนึ่งอย่างรวดเร็วพลัน ทำให้เสียงสระแท้ทั้งสองประสมกลมกลืนกันสนิท

สระประสมในภาษาไทยมี ๖ เสียง เป็นสระเสียงสั้น ๓ เสียง สระเสียงยาว ๓ เสียง คือ

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
/เอียะ/	/เอีย/
/เอือะ/	/เอือ/
/อัวะ/	/อัว/

^๑ ค. หน้า ๓๔.

สระประสมทั้ง ๖ เสียง แสดงโดยไช้แผนภูมิ จะได้นี้ ๑

๑	คือ	เสียงสระ	/เอิบะ/
๒	"	"	/เอีย/
๓	"	"	/เอือะ/
๔	"	"	/เอือ/
๕	"	"	/อัวะ/
๖	"	"	/อัว/

๑ ดูชีววงศ์ พงศ์ไพบูลย์ หลักภาษาไทย หน้า ๓๔๕.

อธิบายเรื่องสระประสมตามแผนภูมิไคดังนี้

- (๑) เลื่อนปลายลิ้นจากตำแหน่งที่เกิดเสียงสระ /อี/ มาสู่ตำแหน่งที่เกิดเสียงสระ /อา/ ริมฝีปากไม่จับกลม

เสียงยาว /เอีย/

เสียงสั้น /เอียะ/

- (๒) เลื่อนกลางลิ้นจากตำแหน่งที่เกิดเสียงสระ /อี/ มาสู่ตำแหน่งที่เกิดเสียงสระ /อา/ ริมฝีปากไม่จับกลม

เสียงยาว /เอือ/

เสียงสั้น /เอือะ/

- (๓) เลื่อนโคนลิ้นจากตำแหน่งที่เกิดเสียงสระ /อุ/ มาสู่ตำแหน่งที่เกิดเสียงสระ /อา/ ริมฝีปากจับกลมแล้วแยกออกโดยเร็ว

เสียงยาว /อัว/

เสียงสั้น /อัวะ/

การอธิบายการเกิดสระเกิน

คำอธิบายเรื่องเสียงสระ ในหนังสือหลักภาษาไทย ฉบับของกรม
วิชาการ มีดังนี้

"เสียงสระในภาษาไทยมีเสียงสระต่างกัน ๓๒ เสียง" *

การที่หนังสือหลักภาษาไทย ฉบับของกรมวิชาการ กล่าวไว้เช่นนี้เป็น
เพราะได้นับรวมสระเกินอีก ๔ ตัว เข้าเป็นเสียงสระด้วย แท้จริงแล้ว สระเกิน
ตามนัยที่หนังสือหลักภาษาไทย ฉบับของกรมวิชาการกล่าวไว้ คือ สระที่มีตัวสะกด
หรือสระที่เกาะกับเสียงพยัญชนะ แต่มีรูปเขียนต่างหากออกไป คือ

/อ - อะ - ม/	เขียนรูปเป็น	-ำ
/อ - อะ - ย/	"	ไ-, ใ-
/อ - อะ - ว/	"	-า
/ล - อี/	"	ภ
/ล - อื/	"	ภา
/ร - อี/	"	ฤ
/ร - อื/	"	ฤา

จะเห็นได้ว่า สระเกินทั้ง ๔ นี้ แทนพยางค์ซึ่งมีเสียงสระ /อะ/
/อี/ /อื/ นั่นเอง หากใช้เสียงสระที่แตกต่างไปไม่ จึงไม่จำเป็นจะต้อง
อธิบายเรื่องสระเกิน

* ศุภชัย รัตนโกมุท และคณะ ค.ศ. หน้า ๓๗.

สรุปเรื่องเสียงสระในภาษาไทย

เสียงสระในภาษาไทยมีทั้งหมด ๒๔ หน่วยเสียง

เป็นหน่วยเสียงสระแท้ ๑๔ เสียง แบ่งเป็น

สระแท้เสียงยาว ๙ เสียง

สระแท้เสียงสั้น ๕ เสียง

เป็นหน่วยเสียงสระประสม ๑๐ เสียง แบ่งเป็น

สระประสมเสียงยาว ๓ เสียง

สระประสมเสียงสั้น ๗ เสียง

ในการอธิบายเรื่องหน่วยเสียงสระ ได้เสนอแนะให้อธิบายโดยบอก
ส่วนของลิ้น ระดับของลิ้น ลักษณะริมฝีปาก และปริมาณของเสียงโดยละเอียด
เพื่อช่วยให้เข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น

๑.๑.๔ เปรียบเทียบเนื้อหาตามหลักสัทวิทยาหลักภาษาไทยจากหนังสือ
หลักภาษาไทย กับเนื้อหาเสนอแนะ

เรื่องสระ

เนื้อหาตามหลักสัทวิทยา

เนื้อหาเสนอแนะ

๑) คำจำกัดความของสระ เป็นเสียง
 ที่เกิดจากลมแล่นออกจากลำคอผ่าน
 กระพุ้งลิ้นเสียง (Larynx)
 เกิดเสียงสั้นสะบัด

๑) คำจำกัดความของสระ สระเป็น
 หน่วยเสียงซึ่งเกิดจากการสั้นสะบัด
 ของเส้นเสียง และกระแสนั้น
 ผ่านออกมาโดยไม่ถูกอวัยวะส่วนใด
 ส่วนหนึ่งปิดกั้นเอาไว้

๒) คุณสมบัติของสระ
 ๒.๑ สระเป็นเสียงก้องทุกเสียง
 ๒.๒ ออกเสียงไค้นานกว่าเสียง
 พยัญชนะ

๒) คุณสมบัติของสระ
 ๒.๑ สระเป็นเสียงก้องทุกเสียง
 ๒.๒ ออกเสียงไค้นานกว่าเสียง
 พยัญชนะ
 ๒.๓ เป็นส่วนที่ให้พยัญชนะมาประกอบ
 แล้วเกิดเป็นพยางค์

๓) การเกิดเสียงสระ ได้อธิบายไว้ว่า
 อี อี อุ ปากเกือบเม้มสนิท
 อี อี อุ ปากขยายออกเล็กน้อย
 อะ อา ปากกว้าง
 อู ลิ้นอยู่ลึกและคอยเลื่อนมา
 อยู่ข้างหน้าเมื่อออกเสียง
 สระ อะ อา อี อี และ
 อี อี ตามลำดับ

๓) การเกิดเสียงสระ
 ควรอธิบายเสียงสระทั้ง ๒๔
 เสียง (ตามคำอธิบายและแผนผังใน
 หน้า ๓๑-๓๕) กล่าวคือบอกส่วนของลิ้น
 ระดับของลิ้น รูปลักษณะริมฝีปากและ
 ปริมาณ (คือความสั้น-ยาว) ของเสียง

เปรียบเทียบเนื้อหาตามหลักสูตรวิชาหลักภาษาไทย กับเนื้อหาเสนอแนะ (ต่อ)

เนื้อหาตามหลักสูตรเดิม	เนื้อหาเสนอแนะ
๔) ชนิดของสระ แบ่งเป็น ๔.๑ สระแท้ มีสองชนิด คือสระแท้ฐานเดี่ยวและสระแท้สองฐาน ๔.๒ สระประสม คือ สระประสมกันสองสระ ๔.๓ สระเกิน คือ สระที่มีเสียงพยัญชนะประสมอยู่	๔) ชนิดของสระ น่าจะอธิบายเป็น ๔.๑ สระเดี่ยว ๔.๒ สระประสม สระเดี่ยวทุกเสียงควรจะจำแนกชนิดไปเป็นสระหน้า สระกลาง และสระหลัง ตามส่วนของลิ้นที่ใช้ทำเสียง สระประสม คือ สระเดี่ยวสองเสียงประสมกลมกลืนกันสนิท เรื่องสระเกินเป็นเรื่องของระบบการเขียนไม่มีระบบเสียงเพิ่มขึ้น

สรุป เรื่องฐานที่เกิดสระ เรื่องสระเกิน เหล่านี้ สมควรจะได้อธิบายใหม่ จึงได้เสนอแนะการอธิบายเรื่องสระ ตามที่กล่าวมาแล้วในตารางเปรียบเทียบ

๑.๒ เรื่องพยัญชนะ แบ่งการอธิบายเป็น

๑.๒.๑ เรื่องพยัญชนะเดี่ยว

๑.๒.๒ เรื่องพยัญชนะประสม

๑.๒.๑ เรื่องพยัญชนะเดี่ยว

๑.๒.๑.๑ เนื้อหาตามหลักสูตร

หนังสือหลักภาษาไทย ๑ กล่าวถึงเรื่องพยัญชนะในภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

ก) คำจำกัดความ ให้คำจำกัดความว่า พยัญชนะ คือ ตัวอักษรซึ่งตั้งขึ้นแทนเสียงแปร หรือ พยัญชนะ คือ ตัวอักษรที่เกิดในฐานต่าง ๆ กัน

ข) ที่เกิด บอกฐานกรณ์ที่เกิดของพยัญชนะ ดังนี้

เกิดฐานคอ	ก ข ค ต ฌ ง	ง จ ฐ
เกิดฐานเพดาน	จ ฉ ช ซ ฌ ญ	บ ฬ
เกิดฐานปุ่มเหงือก	ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ	ร ฆ ฟ
เกิดฐานฟัน	ด ต ถ ท ธ น	ล ส
เกิดฐานริมฝีปาก	บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม	ว
เกิดฐานต่างกัน	ย ร ล ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ	

๑.๒.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

เรื่องที่เกิ๑เสียง และลักษณะของเสียงพยัญชนะ๑เดียวในภาษาไทย นี้
ผลจากแบบสอบถามได้จัดอันดับไว้ดังนี้

อันดับ ๔ รูปและเสียงพยัญชนะ ๑ การระดับคะแนน 367

อันดับ ๑๑ ที่เกิดและลักษณะเสียงพยัญชนะ ๑ การระดับคะแนน 337

อันดับ ๑๒ ตำแหน่งของพยัญชนะในพยางค์ ๑ การระดับคะแนน 336

เพื่อสะดวกในการอธิบาย ได้จัดเรื่องเหล่านี้มารวมเป็นหมู่ ๑ ให้
เนื้อความทั้งสามเรื่องนี้ต่อเนื่องกัน

๑.๒.๑.๓ การอธิบายเรื่องพยัญชนะ ตามแนวภาษาศาสตร์

การศึกษาเรื่องเสียงพยัญชนะ ๑ ต้องทราบถึงองค์ประกอบของเสียงพยัญชนะ
เสียก่อนจึงจะเข้าใจได้สะดวกขึ้น

เสียงพยัญชนะมีองค์ประกอบดังนี้

- ก. จุดที่เกิ๑เสียง
- ข. อวัยวะทำเสียง
- ค. คุณสมบัติของเสียง
- ง. ลักษณะเสียง

อธิบายแต่ละหัวข้อได้ดังนี้

- ก. จุดที่เกิ๑เสียง เป็นตำแหน่งที่ตั้งอวัยวะที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น
เส้นเสียง เพดานอ่อน ฟันบน ฯลฯ เป็นต้น

การบอกจุดที่เกิดเสียง เป็นการบอกให้ทราบว่า อวัยวะทำเสียงมา
กระทำ ณ จุดใดจึงเกิดเป็นหน่วยเสียงนั้นขึ้น เช่น ใช้ริมฝีปากกลางแตะฟันบน
ทำให้เกิดเสียง /ฟ/ ในที่นี้ ฟันบน เป็นจุดที่เกิดเสียง

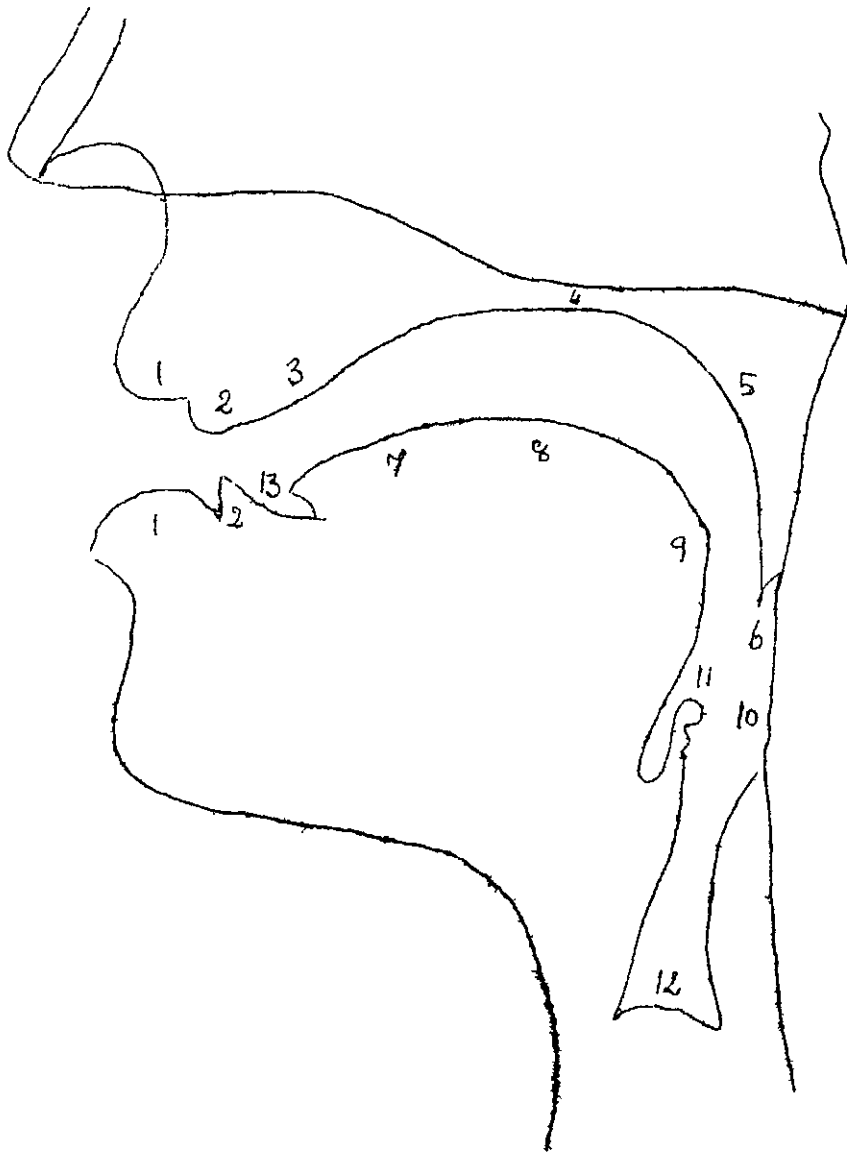
ข. อวัยวะทำเสียง เป็นอวัยวะที่ใช้ในการทำเสียง เช่น ริมฝีปากกลาง
ปลายลิ้น ฯลฯ

การบอกอวัยวะทำเสียง เป็นการบอกให้ทราบว่า เสียงนั้น ๆ ใช้อวัยวะ
ใดทำเสียงบ้าง เช่น เสียง /ฟ/ ใช้ริมฝีปากกลางกับฟันบน เป็นต้น

อวัยวะทำเสียงแบ่งเป็นสองพวก คือ

- (๑) พวกที่ทำให้เกิดกระแสลม ไต่แกกลามเนื้อกระบังลม ปอด
- (๒) พวกที่ทำให้เสียงแตกต่างกันออกไป ไต่แก ปาก ลิ้น เส้นเสียง
 เป็นต้น

ภาพแสดงอวัยวะทำเสียง

1. ริมฝีปาก	5. เพดานอ่อน	9. โคนลิ้น	13. ปลายลิ้น
2. ฟัน	6. ลิ้นไก่	10. ช่องอาหารส่วนต้น	
3. ปุ่มเหงือก	7. ลิ้น	11. ลิ้นปิดกล่องเสียง	
4. เพดานแข็ง	8. กลางลิ้น	12. ตำแหน่งของสายเสียง	

ค. คุณสมบัติของเสียง จำแนกเป็น

(๑) เสียงก้อง หมายถึง ลักษณะเสียงซึ่งเมื่อออกเสียงนั้น
ลมจะผ่านสายเสียงซึ่งยืดตัวมาปิดกล่องเสียงไว้ เมื่อลมผ่านออกมา เส้นเสียง
จะสั่นสะบัด เช่นเมื่อออกเสียง /ค/ /บ/

(๒) เสียงไม่ก้อง หมายถึง ลักษณะของเสียงซึ่งเมื่อออกเสียงนั้น
ลมจะผ่านเส้นเสียงโดยไม่มีอาการสั่นสะบัด เช่น /ต/ /ป/

เสียงไม่ก้อง มีลักษณะต่างกันออกไป ๒ แบบ คือ

เสียงไม่ก้อง ไม่มีลม คือ เสียงไม่ก้องซึ่งออกเสียงแล้วไม่มีลมตาม
ออกมา สังเกตได้โดยทดลองออกเสียงพร้อมกับใส่น้ำลงบ้าง ๆ รอที่ริมฝีปาก ถ้า
ออกเสียงแล้วน้ำนั้นไม่ไหว แสดงว่าเสียงนั้นเป็นเสียงที่ไม่มีลมตามออกมา

เสียงไม่ก้อง มีลม คือ เสียงไม่ก้องซึ่งออกเสียงแล้วมีลมเบา ๆ ตาม
ออกมา สังเกตได้โดยทดลองออกเสียงพร้อมกับใส่น้ำลงบ้าง ๆ รอที่ริมฝีปาก ถ้า
ออกเสียงแล้วน้ำนั้นไหว แสดงว่าเสียงนั้นเป็นเสียงที่มีลมตามออกมา

การสังเกตคุณสมบัติของเสียง

วิธีง่าย ๆ สำหรับสังเกตว่าเสียงใดเป็นเสียงก้องหรือไม่ก้อง คือ

วิธีที่หนึ่ง ใช้นิ้วแตะลำคอขณะทำเสียง ถ้าเสียงใดลำคอสั่นสะเทือนขณะ
ออกเสียงนั้นก็จะเป็นเสียงก้อง ถ้าเสียงใดขณะทำเสียงลำคอไม่สั่นสะเทือน ก็
เป็นเสียงไม่ก้อง

วิธีที่สอง ใช้นิ้วมืออุดหูทั้งสองข้าง ถ้าเสียงใดรู้สึกสั่นสะเทือนหูในขณะที่ออก
เสียง เสียงนั้นก็จะเป็นเสียงก้อง และถ้าเสียงใดขณะทำเสียงหูไม่สั่นสะเทือน ก็
เป็นเสียงไม่ก้อง

ง. ลักษณะเสียง แบ่งเป็น *

(๑) เสียงหยุดหรือระเบิด คือ เสียงซึ่งลมถูกอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง
กักไว้แล้วปล่อยให้พุ่งออกมาโดยแรง เสียงที่เกิดขึ้น ยึดให้ยาวไม่ได้

หน่วยเสียงพยัญชนะเสียงหยุด ในภาษาไทย ได้แก่ /ป//พ//บ//ต/
/ท//ก//ค/

(๒) เสียงเสียดแทรก คือ เสียงซึ่งลมถูกอวัยวะในปากกักไว้แต่ไม่สนิท
ปล่อยให้เสียดแทรกออกมาระหว่างช่องเล็ก ๆ ระหว่างอวัยวะตอนหนึ่งตอนใดในปาก

หน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ในภาษาไทย ได้แก่ /ฟ//ข//ฮ/

(๓) เสียงก้องเสียดแทรก คือ เสียงซึ่งในตอนแรกลมถูกกักไว้แล้วปล่อย
ไหลผ่านแทรกออกมาไต่ติดต่อกันระหว่างช่องเล็ก ๆ ระหว่างอวัยวะตอนใดตอนหนึ่ง
ในปาก

หน่วยเสียงพยัญชนะก้องเสียดแทรก ในภาษาไทย ได้แก่ /จ/และ/ช/

(๔) เสียงนาสิก คือ เสียงซึ่งลมถูกอวัยวะตอนใดตอนหนึ่งในปากกักไว้
แล้วปล่อยไหลมนั้นย้อนออกมาทางจมูก

หน่วยเสียงพยัญชนะนาสิกในภาษาไทย ได้แก่ /ม//น//ง/

(๕) เสียงลิ้นรวิ คือ เสียงซึ่งใช้ปลายลิ้นแตะปุ่มเหงือกโดยไม่สนิท แล้ว
สะบัดลิ้นรวิไปมา

หน่วยเสียงพยัญชนะลิ้นรวิในภาษาไทย ได้แก่ /ร/

(๖) เสียงข้างลิ้น คือ เสียงซึ่งใช้ปลายลิ้นแตะปุ่มเหงือกโดยไม่สนิท
แล้วปล่อยลมให้ออกสองข้างลิ้น

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทย ได้แก่ /ล/

(๗) เสียงก้องสระ คือ เสียงซึ่งขณะออกเสียงยกลิ้นสูง คล้ายออกเสียง
สระสูง ริมฝีปากคล้ายออกเสียงสระ

หน่วยเสียงก้องสระในภาษาไทย ได้แก่ /ว/ และ /ย/

เมื่อผู้เรียนได้รู้จักองค์ประกอบของเสียง และลักษณะของเสียงแล้ว จึงอธิบายการกระทำเสียงแต่ละหน่วยเสียงโดยละเอียด ดังต่อไปนี้

- ๑) โคลงสั้นและเพดานอ่อนแล้วปล่อยออกโดยไม่มีลมตามออกมา เสียงไม่ก้องเป็นหน่วยเสียง /ก/ ใช้สัญลักษณ์แทนรูปพยัญชนะ ก
- ๒) โคลงสั้นและเพดานอ่อนแล้วปล่อยออกโดยมีลมตามออกมา เสียงไม่ก้อง " /ค/ " " ข ฌ ค ฌ ฆ
- ๓) ปลายลิ้นและเพดานแข็งแล้วปล่อยออกโดยไม่มีลมตามออกมา เสียงไม่ก้อง " /จ/ " " จ
- ๔) ปลายลิ้นและเพดานแข็งแล้วปล่อยออกโดยมีลมตามออกมา เสียงไม่ก้อง " /ช/ " " ฉ ฌ ฌ
- ๕) ปลายลิ้นและเพดานอ่อนแล้วปล่อยออกโดยไม่มีลมตามออกมา เสียงไม่ก้อง " /ต/ " " ฏ ฏ
- ๖) ปลายลิ้นและเพดานอ่อนแล้วปล่อยออกโดยมีลมตามออกมา เสียงไม่ก้อง " /ท/ " " ฐ ฑ ฒ ฒ ฑ ฐ
- ๗) ปลายลิ้นและเพดานอ่อนแล้วปล่อยออกโดยมีลมตามออกมา เสียงก้อง " /ด/ " " ฎ ฑ ฑ
- ๘) ริมฝีปากและริมฝีปาก แล้วปล่อยออกโดยไม่มีลมตามออกมา เสียงไม่ก้อง " /ป/ " " ป
- ๙) ริมฝีปากและริมฝีปาก แล้วปล่อยออกโดยมีลมตามออกมา เสียงก้อง " /บ/ " " บ
- ๑๐) ริมฝีปากและริมฝีปาก แล้วปล่อยออกโดยมีลมตามออกมา เสียงไม่ก้อง " /ผ/ " " ผ พ ภ
- ๑๑) ริมฝีปากและริมฝีปาก ใหลมย่นออกทางจมูก แล้วปล่อยริมฝีปากออกเสียงก้อง " /ม/ " " ม
- ๑๒) สายเสียงในลำคอปิดสนิทแล้วเปิดออก ไม่มีลมตามออกมา เสียงไม่ก้อง " /อ/ " " อ
- ๑๓) ริมฝีปากและฟันบน แล้วปล่อยลมแทรกออกมา เสียงไม่ก้อง " /ฟ/ " " ฝ ฟ
- ๑๔) ปลายลิ้นและเพดานอ่อน ปล่อยใหลมแทรกออกมา เสียงไม่ก้อง " /ข/ " " ข ฌ ฌ ฌ
- ๑๕) สายเสียงในลำคอและกัน ใหลมแทรกออกมา เสียงไม่ก้อง " /ฮ/ " " ห ฮ
- ๑๖) โคลงสั้นและเพดานอ่อน แล้วปล่อยใหลมย่นออกทางจมูก เสียงก้อง " /ง/ " " ง
- ๑๗) ปลายลิ้นและเพดานแข็ง ปล่อยใหลมย่นออกทางจมูก เสียงก้อง " /น/ " " ฌ น
- ๑๘) ปลายลิ้นและเพดานแข็ง แล้วสะบัดลิ้น เสียงก้อง " /ร/ " " ร
- ๑๙) ใช้ปลายลิ้นแตะสนิทที่เพดานแข็งแล้วใหลมออกมาทางข้างลิ้น เสียงก้อง " /ล/ " " ล
- ๒๐) ใช้ลิ้นกดหน้าเพดานและที่เพดานแข็ง แล้วปล่อยลมออก เสียงก้อง " /ย/ " " ย ฌ
- ๒๑) ริมฝีปากทั้งสองและกันแล้วแยกออกทันที เสียงก้อง " /ว/ " " ว

ตารางที่ ๓ แสดงที่เกิดและลักษณะเสียงพยัญชนะ

ที่เกิด ชนิดของเสียง			ริมฝีปาก ทั้งสอง	ฟันกับ ริมฝีปาก	ปลายลิ้น กับฟัน	ลิ้นกับเพ- ดานแข็ง	ลิ้นกับเพ- ดานอ่อน	ช่องเปิด ระหว่าง สายเสียง
เสียงหยุด	ไม่ก้อง	ไม่มีลม	/ป/	-	/ต/	-	/ก/	/อ/
		มีลม	/พ/	-	/ท/	-	/ค/	-
	ก้อง	-	/บ/	-	/ด/	-	-	-
เสียงดแทรก			-	/ฟ/	/ช/	-	-	/ฮ/
กึ่งเสียงดแทรก	ไม่มีลม		-	-	-	/จ/	-	-
	มีลม		-	-	-	/ข/	-	-
นาสิก			/ม/	-	/น/	-	/ง/	-
ลิ้นร่ว			-	-	-	/ร/	-	-
ข้างลิ้น			-	-	-	/ล/	-	-
กึ่งสระ			/ว/	-	-	-	-	-

คำอธิบายเรื่องฐานกรณ์นี้ หนังสือหลักภาษาไทย ของกรมวิชาการ ได้อธิบายคลาดเคลื่อนไป คือ

ก. จำแนกฐานกรณ์ ตามแบบภาษาบาลี - สันสกฤต ดังนี้

๑) แยก ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ออกต่างวรรคจาก ค ท ถ พ ฃ น

๒) ศ ษ ส จำแนกฐานที่เกิดต่างกัน

๓) ล ฟ จำแนกฐานที่เกิดต่างกัน

การที่หนังสือดังกล่าวจำแนกดังนี้คงเป็นเพราะ * อาศัยการจำแนกฐานที่เกิดของพยัญชนะในภาษาบาลี - สันสกฤต

ข. จำแนกฐานกรณ์ โดยอาศัยรูปเป็นแนวเทียบ คือ จัก ฐ ไวโน

วรรคเดียวกันกับ จ ณ ฑ ฒ ณ และรูป ฃ คล้าย ฃ

การจำแนกพยัญชนะโดยถือรูปเป็นเกณฑ์นี้ ทำให้ผู้เรียนสับสนได้ การอธิบายหน่วยเสียงพยัญชนะ ต้องอธิบายถึงองค์ประกอบของเสียงโดยละเอียด คงได้กระทำมาแล้ว

๖

* อาจเป็นเพราะได้รับอิทธิพลจากภาษาบาลี สันสกฤต เพราะไทยได้รูปศัพท์ในภาษาทั้งสองมาใช้ในภาษาไทยเป็นอันมาก แต่หาได้เพิ่มหน่วยเสียงในภาษาบาลี-สันสกฤตไม่ คงใช้ศัพท์เหล่านั้นตามหน่วยเสียงภาษาไทย แต่รักษาแบบการใช้พยัญชนะไว้ เพื่อประโยชน์ในการจำแนกความหมายศัพท์เหล่านั้น เช่น การ กาล กาศ กาลาญ อัดถ อฏฐ ฯลฯ

๑.๒.๑.๔ เปรียบเทียบเนื้อหาตามหลักสูตรวิชาหลักภาษาไทยจากหนังสือหลักภาษาไทยกับเนื้อหาเสนอแนะ

เรื่องพยัญชนะ

เนื้อหาตามหลักสูตรเดิม	เนื้อหาเสนอแนะ
๑) คำจำกัดความของพยัญชนะ " คือตัวอักษรซึ่งตั้งขึ้นแทนเสียงแปรหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า พยัญชนะ คือตัวอักษรที่เกิดในฐานต่างกัน " ๒) การบอกฐานกรณ์ของเสียงพยัญชนะในหนังสือหลักภาษาไทย ของกรมวิชาการ บอกฐานกรณ์ของเสียงพยัญชนะในภาษาไทย ตามแบบภาษามาลี - สันสกฤต โดยยึดเอารูปพยัญชนะเป็นแนวเทียบ เช่น จ ฉ ช ซ ฌ ญ และ ย ศ เกิดจากฐานเพดาน เป็นต้น	๑) คำจำกัดความของพยัญชนะ " พยัญชนะเป็นหน่วยเสียงซึ่งกระแสนลมผ่านเส้นเสียงโดยมีส่วนต่าง ๆ ของอวัยวะทำเสียงมาปิดกันไว้ในลักษณะต่าง ๆ กัน " ๒) การบอกฐานกรณ์ของเรื่องพยัญชนะ ขอเสนอให้ศึกษา จุดที่เกิดเสียง อวัยวะทำเสียง คุณสมบัติของเสียง และลักษณะเสียง เช่น /จ/ เกิดจากปลายลิ้นแตะเพดานแข็ง เป็นเสียงกึ่งเสียดแทรก ไม่ก้อง ไม่มีลม /ย/ เกิดจากปลายลิ้นแตะเพดานแข็ง เป็นเสียงกึ่งสระ

เรื่องหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยนี้ จำเป็นต้องกล่าวถึงพยัญชนะประสมด้วย

๑.๒.๒ เรื่องพยัญชนะประสม

๑.๒.๒.๑ เนื้อหาตามหลักสูตร

หนังสือหลักภาษาไทย ฉบับของกรมวิชาการได้อธิบายไว้ในเรื่องอักษรควบ มีใจความสรุปว่า อักษรควบ^๑ คือ พยัญชนะ ร ล ว ที่ควบกับพยัญชนะอื่นตัวหน้ามีเสียงกล้ำกับตัวหน้าเป็นเสียงเดียวกัน มีสองพวกคือ พวกอักษรควบแท้ เป็นพวกที่สามารถออกเสียงกล้ำเป็นเสียงเดียวกันได้ เช่น ในพยางค์ พระ ควาย ญาติ ฯลฯ และอักษรควบไม่แท้ อันเป็นพวกที่ออกได้เฉพาะเสียงพยัญชนะตัวหน้าเสียงเดียว เช่น จริง ทราบ ฯลฯ

๑.๒.๒.๒ ความสำคัญของปัญหา

เรื่องพยัญชนะนี้ ผลจากแบบสอบถามได้จัดอันดับความสำคัญไว้เป็นอันดับที่ ๓ มีค่าระดับคะแนน 406 แสดงว่า ผู้สอนภาษาไทยส่วนมากเห็นว่าเรื่องนี้สำคัญ

^๑ ศุภชัย รัตนโกมุท และคณะ ด.ด. หน้า ๔๕.

๑.๒.๒.๓ การอธิบายเรื่องพยัญชนะควบกล้ำ ตามแนวภาษาศาสตร์

พยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทย

เสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยเกิดจากการที่เสียงพยัญชนะ /ร/ /ล/ /ว/ ประสมสนิทกับเสียงพยัญชนะที่ทำให้เกิดเสียงควบกล้ำขึ้น ในเรื่องนี้ จึงสมควรจะได้จัดหน่วยเสียงควบกล้ำเหล่านี้ให้เป็นกลุ่ม ๆ ที่จะเข้าใจได้ชัดเจน ในภาษาไทย มีกลุ่มเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ๑๒ กลุ่ม คือ

/กร/	/กล/	/กว/
/คร/	/คล/	/คว/
/ทร/	/ทล/	/ทว/
/ปล/	/พล/	

* เป็นที่น่าสนใจกว่า พยัญชนะนำของพยัญชนะควบกล้ำ ส่วนมากเป็นเสียงพยัญชนะหยุดทั้งสิ้น คือ /ก/ /ค/ /ท/ /ป/ /ฟ/ และ พยัญชนะตามก็เป็นพยัญชนะเหลว คือ /ร/ /ล/ และพยัญชนะกึ่งสระ คือ /ว/

อนึ่ง เนื่องจากการใช้ศัพท์ต่างประเทศบางคำ เช่น คราฟท์ บรอนซ์ บล็อก ฟรี พลอร์ ฯลฯ ซึ่งคำเหล่านี้แพร่หลายในหมู่ผู้ใช้ภาษาไทยบางกลุ่ม ทำให้มีกลุ่มเสียงพยัญชนะควบกล้ำเพิ่มขึ้น คือ /ดร/ /บร/ /บล/ /ฟร/ /พล/

ตารางที่ ๔ แสดงพยัญชนะประสม

เสียง พยัญชนะนำ	เสียง พยัญชนะตาม	เสียงพยัญชนะ ควบกล้ำ	ตัวอักษรที่ใช้	ตัวอย่างคำ
/ก/	/ร/	/กร/	กร กฤ	กราบ กฤษ
	/ล/	/กล/	กล	กลาง
	/ว/	/กว/	กว	กว้าง
/ค/	/ร/	/คร/	ขร คร กฤ	ขริม คราม คฤห
	/ล/	/คล/	ขล คล	ขลาด คลาด
	/ว/	/คว/	ขว คว	ขวาด ควาย
/ต/	/ร/	/ตร/	ตร ตฤ	ตราบ ตฤณ
/ท/	/ร/	/ทร/	ทร ทฤ	จันทร์หา ทฤฎี
/ป/	/ร/	/ปร/	ปร ปฤ	ปราบ ปณฺฐานก
	/ล/	/ปล/	ปล	ปลา
/พ/	/ร/	/พร/	พร พฤ	พระ พฤกษา
	/ล/	/พล/	พล พล	พลุด เพลีย

๔. แนวคิดเกี่ยวกับพยัญชนะควบกล้ำ

คำอธิบายเรื่องอักษรควบไม่แท้ ในหนังสือหลักภาษาไทยของกรมวิชาการ เป็นการอธิบายเรื่องเสียงสับสนกับระบบการเขียน กล่าวคือ ในการเขียน คำบางคำมีวิธีวางพยัญชนะเรียงกันทำให้ดูเหมือนพยัญชนะควบกล้ำ แต่ไม่อ่านออกเสียงควบกล้ำตามตัวเขียน เช่น ไชร ดังนั้น เมื่ออธิบายเรื่องเสียงควบกล้ำ จะถือคำจำพวกนี้เป็นพยัญชนะควบกล้ำไม่ได้ การอธิบายเรื่องคำควบไม่แท้ จึงทำให้ยากแก่การเข้าใจ ด้วยคำควบไม่แท้เหล่านั้นไม่ปรากฏเป็นเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยได้เลย เช่น จร ในคำว่า จริง และ สร ในคำว่า สรง เป็นต้น

เรื่องอักษรควบจึงควรอธิบายเฉพาะอักษรควบที่มีลักษณะของการออกเสียงควบกล้ำอย่างแท้จริง คือเรื่องอักษรควบแท้เท่านั้น

สรุปเรื่องเสียงพยัญชนะในภาษาไทย

หนังสือหลักภาษาไทยของกรมวิชาการ ได้พยายามอธิบายให้คำจำกัดความและ ให้ประวัติเกี่ยวกับตัวพยัญชนะซึ่งไม่จำเป็น เช่น เรื่องแบ่งพยัญชนะออกเป็นพยัญชนะเดิม พยัญชนะเดิม และพยัญชนะกลาง บางเรื่องนึกจากความเป็นจริง เช่น เรื่องฐานกรณ์ จึงเสนอแนะให้อธิบายเรื่องเสียงพยัญชนะในลักษณะที่แสดงถึง จุดที่เกิดอวัยวะทำเสียง คุณสมบัติของเสียง และลักษณะเสียง โดยละเอียด แทน

เรื่องพยัญชนะกล้ำ หรือที่เคยเรียกว่า อักษรควบนั้น เห็นว่าเรื่องอักษรควบไม่แท้เป็นเรื่องของการเขียน มิใช่เรื่องระบบเสียง จึงเสนอแนะให้ตัดออก ดังตารางเปรียบเทียบในหน้าต่อไป

๑.๒.๒.๕ เปรียบเทียบเนื้อหาเรื่องพยัญชนะประสม ตามหนังสือหลักภาษาไทย
กับเนื้อหาเสนอแนะ

เนื้อหาตามหลักสูตร	เนื้อหาเสนอแนะ
เรื่องอักษรควบ ใ้้อธิบายไว้ว่า อักษรควบ คือ พยัญชนะ ร ล ว ที่ควบกับพยัญชนะอื่นตัวหน้า มีเสียงเดียวกัน แบ่งเป็น อักษรควบแท้ คือ อักษรควบที่ออกเสียงพยัญชนะทั้งสองพร้อมกัน อักษรควบไม่แท้ คือ อักษรควบที่ออกเสียงพยัญชนะตัวหน้าตัวเดียว - หรือเปลี่ยนเสียงไป	ควรอธิบายเรื่องพยัญชนะประสม ดังนี้ พยัญชนะประสม คือ เสียงพยัญชนะ /ร/ /ล/ /ว/ ที่ออกเสียงควบกล้ำกับ พยัญชนะ /ก/ /ค/ /ป/ /พ/ /ต/ /ท/ มีเสียงกล้ำออกเป็นเสียงเดียวกัน ในภาษาไทย มีกลุ่มเสียงพยัญชนะสองเสียง จึงออกควบกล้ำกันสนิทรวม ๑๒ กลุ่ม คือ /กร/ /กล/ /กว/ /คร/ /คล/ /คว/ /ทร/ /ทร/ /ปร/ /ปล/ /พร/ /พล/ เรื่องอักษรควบไม่แท้ เสนอแนะให้อธิบายแยกต่างหาก เพราะเป็นเรื่องของการเขียน

๑.๓ เรื่องวรรณยุกต์

๑.๑.๑ เนื้อหาตามหลักสูตร

เรื่องวรรณยุกต์ หนังสือหลักภาษาไทย ของกรมวิชาการ
อธิบายไว้ดังนี้^๑

"วรรณยุกต์ คือ เครื่องหมายแสดงเสียงสูงต่ำของอักษร (หรือแปลตามศัพท์ว่า เครื่องหมายประกอบตัวหนังสือ) แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ รูปวรรณยุกต์อย่างหนึ่ง และเสียงวรรณยุกต์อย่างหนึ่ง

รูปวรรณยุกต์ วรรณยุกต์มีรูปต่างกัน ๔ อย่าง ดังนี้

'	เรียบ	ไม้เอก
ˊ	"	ไม้โท
ˋ	"	ไม้ตรี
ˊˋ	"	ไม้จัตวา (กากบาท ก็เรียบ แปลว่าตีนกา)

รูปวรรณยุกต์ทั้ง ๔ นี้ ใ้เขียนบนส่วนท้ายของพยัญชนะต้น เช่น ว่า มา กา จา ถ้ามีรูปสระอยู่ข้างบน ให้เขียนบนรูปสระนั้นอีกทอดหนึ่ง เช่น เจือน ปึง ปรีอ

เสียงวรรณยุกต์ เสียงวรรณยุกต์ที่มีอยู่ในภาษาไทย ๕ เสียง กำหนดเสียงสูงต่ำของวรรณยุกต์ที่อยู่ในคำนั้น ๆ

เสียงสามัญ	เสียงเอก	เสียงโท	เสียงตรี	เสียงจัตวา
กา	ก่า	ก้า	ก๊า	ก๋า
ใน	หนอ	หน้า นา }	นี้	หนุ
คา	ชา	ควา ชา }	ค๊า	ชา

^๑ ค. หน้า ๔๓.

การจำแนกวรรณยุกต์ เราอาจจำแนกวรรณยุกต์ได้เป็นสองพวก ตามลักษณะการใช้วรรณยุกต์ คือ วรรณยุกต์มีรูป และไม่มีรูป

วรรณยุกต์มีรูป ได้แก่ คำที่ปรากฏรูปวรรณยุกต์อยู่บนคำนั้น ๆ เช่น กา
กา กา กา กา ดังนี้

วรรณยุกต์ไม่มีรูป ได้แก่ คำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ปรากฏอยู่บนคำนั้น ๆ แต่สังเกตจากการออกเสียงคำนั้น ๆ แล้วนำมาเทียบกับคำเป็น ซึ่งผันได้ครบ ๕ เสียง เช่น คะ (ตรี)
คาค (โท) ชา (จัตวา) เป็นต้น

๑.๓.๒ ความสำคัญของปัญหา

เรื่องเสียงวรรณยุกต์และรูปวรรณยุกต์ ผลจากแบบสอบถามได้จัดอันดับความสำคัญไว้ดังนี้

ลำดับ ๑	เสียงวรรณยุกต์	ค่าระดับคะแนน 411
ลำดับ ๒	รูปวรรณยุกต์	ค่าระดับคะแนน 397

เพื่อสะดวกในการอธิบาย จะได้จัดเรื่องเหล่านี้เป็นหมวดหมู่ ดังต่อไปนี้

๑.๓.๓ การอธิบายเรื่องวรรณยุกต์ตามหลักภาษาศาสตร์

วรรณยุกต์เป็นหน่วยเสียงประเภทหนึ่งในภาษาไทย เสียงวรรณยุกต์ คือ เสียงสูงต่ำ ที่ทำให้ความหมายของคำที่มีเสียงพยัญชนะและสระเหมือนกัน ได้มีความหมายต่างกัน

ในภาษาไทย คำที่มีเสียงพยัญชนะ และสระเหมือนกัน แต่ต่างเสียงวรรณยุกต์กัน มีความหมายแตกต่างกัน เช่น

ปา	/ป - อา - ()/	กับคำ	ปา	/ป - อา - (')/
เลื่อ	/ช - เอื่อ - (*)/	กับคำ	เลื่อ	/ช - เอื่อ - (°)/

ลักษณะเสียงวรรณยุกต์ แบ่งเป็น ๒ ชนิด ^๑

- ก. วรรณยุกต์เสียงเรียบเสมอ คือ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียง
ไม่ขึ้นลงขณะที่ออกเสียง
- ข. วรรณยุกต์เสียงไม่เรียบเสมอ คือ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียง
ที่มีไคปรกติ อาจสูงขึ้นหรือต่ำลง

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเท่าที่ปรากฏ มี ๕ หน่วยเสียงคือ ^๒

- (๑) เสียงวรรณยุกต์สามัญ ลักษณะเสียงเรียบเสมอ ระดับเสียง
ปานกลาง เช่น พยางค์ กู ปลา ทราบ
- (๒) เสียงวรรณยุกต์เอก ลักษณะเสียงเรียบเสมอ ระดับเสียง
ปานกลาง เช่น พยางค์ ไก เป้า ชลฺย
- (๓) เสียงวรรณยุกต์โท ลักษณะเสียงไม่เรียบเสมอ ระดับเสียง
เริ่มจากสูงไปหาต่ำ เช่น พยางค์ ช่าง ไกล เป้า
- (๔) เสียงวรรณยุกต์ตรี ลักษณะเสียงไม่เรียบเสมอ ระดับเสียง
เริ่มจากสูงไปหาต่ำ เช่นเดียวกับวรรณยุกต์โท แต่ไม่ต่ำเท่า
วรรณยุกต์โท เช่น พยางค์ เจ ชี้ นีว
- (๕) เสียงวรรณยุกต์จัตวา ลักษณะเสียงไม่เรียบเสมอ ระดับเสียง
เริ่มจากต่ำไปสู่สูง เช่น พยางค์ หนู แหวน สวຍ

^๑ อุดม วโรตมสิกขิตถ์ อ.ก. หน้า ๔๓.

^๒ ก. หน้า ๔๔.

๑.๓.๔ เปรียบเทียบเนื้อหาเรื่องวรรณยุกต์จากหนังสือหลักภาษาไทย กับ
เนื้อหาเสนอแนะ

เนื้อหาตามหลักสูตรเดิม	เนื้อหาเสนอแนะ
หนังสือหลักภาษาไทย ของกรมวิชาการ ได้อธิบายเรื่องวรรณยุกต์ว่าเป็นเครื่องหมายแสดงเสียงสูงต่ำของตัวอักษร วรรณยุกต์มี ๔ รูป แต่มี ๕ เสียง คือ รูปวรรณยุกต์ เสียงวรรณยุกต์ สามัญ เอก โท ตรี จัตวา วรรณยุกต์แบ่งเป็นวรรณยุกต์มีรูปและไม่มีรูป ทั้งนี้พิจารณาตามระบบการเขียน	ขอเสนอแนะให้แยกอธิบายเรื่องรูปวรรณยุกต์ และเสียงวรรณยุกต์ ออกจากกัน เรื่องเสียงวรรณยุกต์ หนังสือได้อธิบายไว้ชัดเจนพอสมควรแล้ว เรื่องรูปวรรณยุกต์ ควรแยกออกไปต่างหาก การแบ่งวรรณยุกต์ออกเป็นวรรณยุกต์มีรูป ไม่มีรูป การผัน วลา เป็นเรื่องระบบการเขียน

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับวรรณยุกต์

๑. คำจำกัดความ ในหนังสือหลักภาษาไทย ของกรมวิชาการ ให้ความหมายไว้ว่า วรรณยุกต์เป็นเครื่องหมายแสดงเสียงสูงต่ำของอักษร ที่ถูกแล้ววรรณยุกต์ เป็นหน่วยเสียงชนิดหนึ่งดังโคลลาวบาแล้ว

๒. การจำแนกวรรณยุกต์ มีส่วนที่เรื่องรูปและเสียงปะปนกันอยู่ในภาษาไทย เครื่องหมายวรรณยุกต์ไม่แสดงเสียงสูงต่ำ เป็นเพียงแบบการเขียน เท่านั้น

ระบบการเขียนหนังสือไทย และอ่านหนังสือไทย นอกจากจะเกี่ยวข้องกับเครื่องหมายวรรณยุกต์แล้ว ยังต้องเกี่ยวข้องกับเรื่อง ไตรยางศ์ คำเป็น คำตาย การผันอักษร อีกด้วย เรื่องเหล่านี้ แม้ว่าจะมีครูผู้สอนจำนวนไม่น้อยเห็นว่า จำเป็นต่อการเรียนการสอน แต่เป็นเรื่องที่ไม่ตรงตามแนวภาษาศาสตร์ จึงไม่อธิบาย แต่ก็ได้ยกประเด็นมาอภิปรายเพื่อให้เห็นข้อน่าสังเกตนางประการ

เรื่องไตรยางศ์

๑. เนื้อหาตามหลักสูตร

หนังสือหลักภาษาไทย ของกรมวิชาการ^๑ อธิบายเรื่องไตรยางศ์ไว้ดังนี้

"ไตรยางศ์ (สามส่วน) คือ อักษรสามหมู่ที่ได้จัดแยกไว้ตามเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่ อักษรเสียงสูง อักษรเสียงกลาง อักษรเสียงต่ำ เวลาเรียกมักตัดคำว่า เสียง คงเหลือแต่ อักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำ

อักษรสูงมี	๑๑	ตัว คือ	ช	ซ	ฌ	ฐ	ถ	ฅ	ฌ	ศ	ษ	ส	ห
อักษรกลางมี	๘	ตัว คือ	ก	จ	ฎ	ฏ	ค	ต	บ	ป	อ		
อักษรต่ำมี	๒๔	ตัว คือ	ค	ก	ข	ง	ช	ซ	ฌ	ญ	ท	ฒ	ณ
			ธ	น	พ	ฟ	ม	ย	ร	ล	ว	ฬ	ฮ

๒. ความสำคัญของปัญหา

เรื่องไตรยางศ์ ผลจากแบบสอบถามได้จัดอันดับความสำคัญไว้ปานกลาง คือ เป็นลำดับที่ ๙ ค่าระดับคะแนน 385

เรื่องไตรยางศ์ เป็นเรื่องที่ต้องแยกออกศึกษาต่างหากไปจากเรื่องระบบเสียง เพราะเป็นเรื่องการเขียนและการอ่าน การจำแนกรูปพยัญชนะออกเป็น ๓ หมู่ ก็เพื่อสะดวกในการอ่านออกเสียงและการเขียนให้ถูกต้อง จากเนื้อหาในหนังสือหลักภาษาไทยที่กล่าวในข้อ ๑ จะเห็นได้ว่า อักษรสูง เป็นเสียงวรรณยุกต์จัตวา ส่วนอักษรกลางและอักษรต่ำอ่านเป็นเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน คือ เสียงสามัญ ดังนั้นการกล่าวว่า การแยกอักษรออกเป็นสามหมู่เป็นการแยกตามเสียงวรรณยุกต์ จึงไม่ถูกต้อง การแยกอักษรออกเป็นสามหมู่ เป็นการแยกเพื่อประโยชน์ในการผันอักษรและการอ่านการเขียนเป็นสำคัญหาใดเกี่ยวกับหน่วยเสียงไม่

^๑ ศุภชัย รัตนโกมุท และคณะ ล.ค. หน้า ๔๔.

เรื่องคำเป็นคำตาย

๑. เนื้อหาตามหลักสูตร

คำเป็น คือ คำซึ่งประสมสระเสียงยาวในแม่ ก กา และคำ
ที่ประสมสระมีตัวสะกดในแม่ กง กน กม เกอย เกอว

คำตาย คือ คำซึ่งประสมสระเสียงสั้นในแม่ ก กา และคำ
ที่ประสมสระมีตัวสะกดในแม่ กก กค กบ

๒. ความสำคัญของปัญหา

เรื่องคำเป็นคำตาย ผลจากแบบสอบถามได้จัดอันดับความสำคัญไว้
ในลำดับที่ ๘ มีค่าระดับคะแนน 350

เรื่องคำเป็นคำตาย ก็เป็นเรื่องที่กำหนดขึ้น เพื่อสะดวกต่อการใช้รูป
วรรณยุกต์ คือการผันอักษร เช่นเดียวกับเรื่องไวยากรณ์ การที่จะอ่านและเขียน
หนังสือไทยให้ถูกต้องนั้น ผู้เรียนจะต้องผันอักษรได้ถูกต้อง ซึ่งผู้เรียนจะต้องรู้

๑. รูปพยัญชนะต้น ว่าเป็นอักษรสูง กลาง ต่ำ ตามลักษณะของไวยากรณ์

๒. ลักษณะของคำเป็น - คำตาย

เมื่อรู้ลักษณะสองประการนี้แล้ว ผู้เรียนก็จะอ่านหนังสือไปตามกฎการผัน
อักษรซึ่งวางไว้เป็นกฎตายตัวว่า พยัญชนะต้นหมู่ใด ลักษณะพยางค์เป็นคำเป็นหรือ
คำตาย จะผันได้อย่างไร

กฎการผันอักษรนั้น หนังสือหลักภาษาไทย ของกรมวิชาการ ได้สรุปไว้
อย่างชัดเจนแล้ว

สรุปเรื่องการใช้รูปวรรณยุกต์, ไตรยางศ์, คำเป็นคำตาย

เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องของการกำหนดเงื่อนไขในการอ่าน การเขียน ผู้ที่จะอ่านเขียนภาษาไทยให้ถูกต้อง ต้องศึกษาเรื่องเหล่านี้ เพื่อนำไปใช้ในการผัน เรื่องเหล่านี้ยังไม่มีวิธีศึกษาใดที่ดีไปกว่า การจำขอตกลงและเงื่อนไขทั้งหมดให้ได้ หังเนื้อหาที่อธิบายในหนังสือหลักภาษาไทยก็จะละเอียดพอสมควร จึงเสนอแนะให้คง อธิบายเรื่องนี้ตามแนวในหนังสือหลักภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการอ่าน - การเขียน

ตอนที่ ๒ ระบบพยางค์ในภาษาไทย

ในภาษาไทย หน่วยเสียงที่เล็กที่สุด คือ หน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งเมื่อรวมกันอย่างมีระบบแล้ว จะเกิดเป็นกลุ่มเสียงขึ้น เรียกว่า พยางค์ ดังนั้น พยางค์ก็คือ กลุ่มเสียงที่เกิดจากการรวมตัวของหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ และเปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ

หนังสือหลักภาษาไทย ได้อธิบายระบบการรวมตัวของหน่วยเสียงขึ้น พยางค์และเรียกเรื่องนี้ว่า การประสมอักษร

๒.๑ เนื้อหาตามหลักสูตรเดิม

หนังสือหลักภาษาไทยของกรมวิชาการ อธิบายเรื่องการประสมอักษร มีสาระสำคัญ คือ

พยางค์หรือคำ จะออกเสียงใดต้องประกอบด้วย สระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ และมีแบบการประสมอยู่ ๔ วิธี คือ

- (๑) การประสมสามส่วน มี สระ พยัญชนะ วรรณยุกต์
- (๒) การประสมสี่ส่วน มี สระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ ตัวสะกด
- (๓) การประสมสี่ส่วนพิเศษ มี สระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ ตัวการันต์
- (๔) การประสมหยาส่วน มี สระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ ตัวสะกด และตัวการันต์

จะเห็นได้ว่า หนังสือหลักภาษาไทย พูดถึงการประกอบตัวอักษร เข้าเป็นพยางค์หรือคำโดยเพ่งเล็งเรื่องการเขียนสะกดการันต์เป็นสำคัญ ไม่ไ้มองอธิบายเรื่องเสียง จะเห็นได้จากการประสมสามส่วน เป็นลักษณะเดียวกับระบบพยางค์เปิด และการประสมสี่ส่วน เป็นลักษณะเดียวกับระบบพยางค์ปิด แต่การประสมสี่ส่วนพิเศษและการประสมห้าส่วน ล้วนแต่เป็นระบบการเขียนสะกดการันต์ทั้งสิ้น

ฉะนั้น เรื่องการประสมอักษรในหนังสือนี้จึงไม่ใช่เรื่องระบบพยางค์โดยตรง จึงควรจะได้ปรับปรุงคำอธิบายเรื่องพยางค์และการประกอบเสียง เข้าเป็นพยางค์เสียใหม่

๒.๒ ความสำคัญของปัญหา

ผลจากแบบสอบถามจัดอันดับความสำคัญไว้เป็นลำดับที่ ๔ ค่าระดับคะแนน 400

๒.๓ การอธิบายเรื่องการประกอบหน่วยเสียงเข้าเป็นพยางค์

พยางค์ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง พยางค์เป็นกลุ่มของหน่วยเสียงในภาษาซึ่งประกอบกันอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การอธิบายเรื่องพยางค์ จึงต้องอธิบายถึงการประกอบของกลุ่มหน่วยเสียงว่า การที่หน่วยเสียงจะประกอบกันเข้าเป็นพยางค์นั้น ประกอบได้กี่แบบ

การประกอบของหน่วยเสียงแต่ละแบบ นับเป็นระบบหนึ่ง เรียกระบบการประกอบหน่วยเสียงนี้ว่า ระบบพยางค์

การที่จะให้หน่วยเสียงใดประกอบกันเป็นพยางค์ได้นั้น ผู้เรียนควรรู้
คุณสมบัติของหน่วยเสียงในภาษาไทยมาก่อน

หน่วยเสียงพยัญชนะไทย ทั้งหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว ๒๐ หน่วยเสียงคือ

/ก/ /ค/ /จ/ /ช/ /ต/ /ท/ /ด/ /ป/ /บ/ /ผ/ /ม/ /อ/

/ฟ/ /ข/ /ฮ/ /ง/ /น/ /ร/ /ล/ /ย/ /ว/ และเสียงพยัญชนะประสม

๑๒ หน่วยเสียง คือ /กร/ /กด/ /กว/ /คร/ /คจ/ /คช/ /ทร/ /ทร/ /ปร/

/ปล/ /พร/ /พล/ เป็นเสียงพยัญชนะต้นพยางค์ได้ทั้งสิ้น

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเพียงแปดหน่วยเสียงเท่านั้น * ที่เป็นพยัญชนะ
ท้ายพยางค์ได้ คือ /ง/ /น/ /ม/ /ย/ /ว/ /ก/ /ค/ /บ/

หน่วยเสียงสระในภาษาไทย ทั้งสระเสียงเดี่ยว ๑๘ หน่วยเสียง คือ

/อิ/ /อี/ /เอะ/ /เอ/ /แอะ/ /แอ/ /อื/ /อู/ /เออะ/ /เออ/ /อะ/

/อา/ /อุ/ /อู/ /โอะ/ /โอ/ /เออะ/ /ออ/ และเสียงสระประสม ๖ หน่วย

เสียง คือ /เอียะ/ /เอีย/ /เอือะ/ /เอือ/ /อัวะ/ /อัว/ สามารถประกอบ

กับหน่วยเสียงพยัญชนะทั้งแท้และประสมได้ครบทั้ง ๓๓ หน่วยเสียง

* เสียงพยัญชนะ /ต/ และ /ป/ อาจเป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ได้
เหมือน /ค/ และ /บ/ แต่ในที่นี้ใช้สัญลักษณ์เพียงรูปเดียว

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย ทั้ง ๕ หน่วยเสียงจะต้องมีหน่วยเสียงใด หน่วยเสียงหนึ่ง ประกอบกับหน่วยเสียงพยัญชนะ และสระ อยู่เสมอ นั่นคือ ทุก พยางค์ในภาษาไทย ต้องมีเสียงวรรณยุกต์

พยางค์ในภาษาไทยทุกพยางค์ จะต้องประกอบด้วย หน่วยเสียงพยัญชนะต้น พยางค์ สระ และวรรณยุกต์ พยัญชนะนั้นอาจเป็นตัวต้นพยางค์หรือท้ายพยางค์ก็ได้ พยัญชนะทุกหน่วยเสียงเป็นตัวต้นพยางค์ได้ แต่มีเพียงแปดหน่วยเสียงเท่านั้นที่เป็น เสียงท้ายพยางค์ได้

เมื่อได้ทราบถึงคุณสมบัติของหน่วยเสียงดังกล่าวมาแล้ว จึงอธิบายเรื่องระบบ พยางค์ ตามแนวเนื้อหาที่เสนอแนะไว้ต่อไป

๒.๔ เปรียบเทียบเนื้อหาการประสมอักษร จากหนังสือหลักภาษาไทย กับ

เนื้อหาเสนอแนะ

เนื้อหาตามหลักสูตรเดิม	เนื้อหาเสนอแนะ
การประสมอักษร คือการนำเอาตัวอักษรมาผสมกันเป็นพยางค์หรือคำ มี ๔ แบบ คือ (๑) ประสมสามส่วน ประกอบด้วย พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ เช่น กา มา ป่า ช้า (๒) ประสมสี่ส่วน ประกอบด้วย พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และตัวสะกด เช่น กาง ป่าง ช่าง (๓) ประสมสี่ส่วนพิเศษ ประกอบด้วย พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และตัวการันต์ เช่น เลห์ สี่ เสาร์ (๔) ประสมทาสวน ประกอบด้วย พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด และตัวการันต์ เช่น กาญจน์ จันทน์	ระบบพยางค์ คือ แบบการประกอบหน่วยเสียงเข้าเป็นพยางค์ มี ๒ แบบ คือ (๑) พยางค์ปิด คือ พยางค์ที่ประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะต้น พยางค์ - สระ - วรรณยุกต์ - และพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น กลาง () / กล - อา - ง / จันทน์ () / จ - อะ - น / (๒) พยางค์เปิด คือ พยางค์ที่ประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะต้น พยางค์ สระ และวรรณยุกต์ เช่น เกล็ด / กล - เอ็ด () มา (๓) / ม - อา /

ตอนที่ ๓ เรื่องหน่วยคำและประโยค

เรื่องหน่วยคำและประโยค แบ่งการอธิบายออกเป็น

๓.๑ หน่วยคำ

๓.๒ ประโยค

จำแนกอธิบายได้ดังนี้

๓.๑ หน่วยคำ

๓.๑.๑ เนื้อหาตามหลักสูตร

หนังสือหลักภาษาไทย^๑ กล่าวถึงเรื่องคำโดยแยกอธิบายเป็น คำในживภาค คำในวากยสัมพันธ์ และคำในฉันทลักษณ์ ซึ่งบางส่วนไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงกล่าวเฉพาะเรื่องคำในวากยสัมพันธ์ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรง

เรื่องคำในวากยสัมพันธ์ หนังสือหลักภาษาไทยกล่าวไว้ว่า คำ คือเสียงพูดครั้งหนึ่ง ๆ จะเป็นก็พยางค์ก็ได้ แต่ต้องมีความหมาย ความหมายหนึ่งเรียกว่า คำหนึ่ง

๓.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

เรื่องหน่วยคำนี้ ผลจากแบบสอบถามได้จัดอันดับไว้เป็นอันดับที่ ๕ คาระดับคะแนน 399

๓.๑.๓ การอธิบายเรื่องหน่วยคำ ตามแนวภาษาศาสตร์

ในทางภาษาศาสตร์ถือว่า^๒ หน่วยเล็กที่สุดซึ่งจะแยกย่อยต่อไปอีกไม่ได้และทรงความหมาย เป็นหน่วยคำหนึ่ง แต่ละหน่วยคำจะประกอบด้วยก็พยางค์ก็ได้

^๑ ค. หน้า ๒๐๒.

^๒ วิจิตร ภาณุพงศ์ ล.ค. หน้า ๘๘.

หน่วยคำแบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ

หน่วยคำอิสระ คือ หน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังได้^๑ จะประกอบ
ควยพยางค์ก็พยางค์ก็ได้ เช่น นา นาวา นาฬิกา สบ ประสบ ฯลฯ

หน่วยคำไม่อิสระ คือ หน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังไม่ได้ ต้องประ-
กอบหรืออาศัยหน่วยคำอื่น เช่น อ-, อนุ-, นัก-, ชาว-, ฯลฯ
ปรากฏเป็นอิสระไม่ได้ ต้องอาศัยหน่วยคำอื่น เช่น อมิตร อนุญาต นักร้อง
ชาวเรือ เป็นต้น

จะเห็นว่า ในตอนที่ ๑ และตอนที่ ๒ ของปริยญาณิพนธ์นี้เรากล่าวถึง
หน่วยเสียงในภาษาโดยไม่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ความหมาย แต่เรื่องหน่วยคำนี้เป็น
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความหมายเป็นประการสำคัญ

หน่วยคำ อาจมีเสียงพ้องกันได้ แม้จะเป็นหน่วยคำต่างชนิดกันก็ตาม
ดังนั้น การพิจารณาว่าหน่วยคำนั้นจะเป็นหน่วยคำชนิดใด ต้องอาศัยการพิจารณา
หน่วยคำอื่นที่แวดล้อมอยู่ด้วย เช่น

หน่วยคำ ประ /ปร ≠ อะ (') / ในคำประท้วง เป็นหน่วยคำไม่อิสระ
ในกลุ่มคำ ประแปง เป็นหน่วยคำอิสระ

^๑ น.ค.

๕. เปรียบเทียบเรื่องคำ ตามหลักสูตรเดิม กับเรื่องหน่วยคำ อันเป็นเนื้อหาเสนอแนะ

เนื้อหาตามหลักสูตรเดิม

เรื่องคำ หนังสือหลักภาษาไทย
กล่าวถึงเรื่องคำไว้ว่า คำคือเสียง
พูดที่เปล่งออกมาในครั้งหนึ่งๆ จะเป็น
ก็พยางค์ก็ได้ ถ้ามีความหมายครั้งหนึ่ง
เรียกว่า คำหนึ่ง.

เนื้อหาเสนอแนะ

เรื่องหน่วยคำ ควรอธิบายดังนี้.

หน่วยคำ คือ หน่วยเล็กที่สุด
ในภาษาที่ทรงความหมายแยกออกไป
แบ่งเป็นสองชนิด คือ

หน่วยคำอิสระ คือหน่วยคำที่
ปรากฏตามลำพังโดยมีความหมายได้
จะมีก็พยางค์ก็ตาม เช่น นก ลิเก
นาฬิกา ฯลฯ

หน่วยคำไม่อิสระ คือหน่วยคำที่
ปรากฏตามลำพังโดยมีความหมายไม่
ได้ ต้องอาศัยหน่วยคำอื่น ๆ ได้แก่

หน่วยคำประเภท อ- , อนุ - ,
นัก - , ชาว - , ในหน่วยคำ อนุภรรยา
อธรรม, นักเรียน, ชาวบ้าน

หน่วยคำในภาษาไทย จะจำแนก
ชนิดได้โดยอาศัยหน่วยคำแวดล้อม

ขอเสนอแนะให้สอนเรื่องหน่วยคำ
ตามแนวที่ได้อธิบายมาแล้วข้างบนนี้ แทน
เนื้อหาเดิม

สรุปเรื่องความหมายของคำ

จะเห็นได้ว่า หนังสือหลักภาษาไทยของกรมวิชาการ ได้อธิบายเรื่องความหมายของคำไว้ ใกล้เคียงกับเนื้อหาเสนอแนะ เพราะหนังสือได้กล่าวถึงเรื่อง ความหมาย คว้ย แต่คำอธิบายเท่าที่ปรากฏในหนังสือยังไม่ชัดเจนพอ จึงจำเป็นต้องอธิบายเพิ่มเติม ดังได้กล่าวมาแล้ว

๓.๒ เรื่องการประกอบคำเข้าประโยค

๓.๒.๑ เนื้อหาตามหลักสูตร

หนังสือหลักภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย^๑ ฉบับของกรมวิชาการ ได้กล่าวถึงเรื่องประโยคไว้มากมาย แบ่งใจความสำคัญออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนแรก ความหมายของประโยคและส่วนสำคัญของประโยค สรุปความตอนนี้ได้ว่า ประโยค คือ กลุ่มถ้อยคำที่เมื่อรวมกันแล้วมีเนื้อความแจ่มชัดสมบูรณ์ว่าใครทำอะไร หรือ ใครทำอะไรแก่ใคร ประโยคประกอบควยส่วนสำคัญสองส่วนคือ

ภาคประธาน คือ ตัวกระทำให้เกิดกริยาอาการใด ๆ ขึ้น

ภาคแสดง คือ กลุ่มคำที่แสดงอาการของ ภาคประธาน เป็นต้น

๑

(ก) บทกรรม คือ คำหรือกลุ่มคำที่มารับอาการหรือกริยาของภาคประธาน ทั้งนี้ถ้าคำแสดงกริยานั้น เป็นคำประเภทที่ต้องมีกรรมมารับ ถ้าไม่ต้องการกรรมมารับ ประโยคนั้นไม่ต้องการกรรมก็ได้

(ข) บทวิธิการก คือ คำช่วยกริยา เพราะกริยาบางคำไม่มีเนื้อความในตัว ต้องมีคำมาช่วย และคำที่มาช่วยนั้นก็ไม่ใช่กรรมที่มารับกริยานั้น เช่น

เขาเป็นไข

แม่เหมือนพญาพานวัน

คำ ไข , คำ พญาพานวัน, เป็นบทวิธิการก

^๑ ศุภชัย รัตนโกมุท และคณะ ล.ค. หน้า ๒๐๙.

ตอนที่สอง รูปประโยค กล่าวถึงการลำดับในประโยค มี ๕ รูปคือ

(๑) ประโยคกรรตุ คือ ประโยคที่ประธานอยู่ต้นประโยค เช่น
ฉันกินส้ม ส้มปลากินไก่

(๒) ประโยคกรรม คือ ประโยคที่กรรมอยู่ต้นประโยค เช่น
ส้มถูกฉันตี ไก่ถูกส้มปลากิน

(๓) ประโยคกริยา คือ ประโยคที่กริยาอยู่ต้นประโยค เช่น มีเรือ
กลไฟให้เขาตีนี้ เกิดพายุใหญ่ในวันสงกรานต์

(๔) ประโยคกริต คือ ประโยคที่ประธานหรือกรรมอยู่ต้นประโยค
แต่มีกรรมเพิ่มมาอีกตัวหนึ่ง เช่น

มารดาให้บุตรไลกา

บุตรถูกมารดาให้ไลกา

กาถูกมารดาให้บุตรไล

(๕) ประโยคกริยาสภาวะมาลา คือ ประโยคที่มีคำกริยาที่ทำหน้าที่เป็นนาม
นำหน้าประโยค เช่น

สุขุมหรือมากเป็นโทษ

เดินเล่นในตอนเช้าเป็นประโยชน์

ตอนที่สาม กล่าวถึงชนิดของประโยค จำแนกเป็นประโยคออกเป็น ๓ ชนิดคือ

(๑) เอกรรณประโยค คือ ประโยคใจความเดียว เช่น
นกบิน

แมวตัวอ้วนจับหนูตัวโต

เขาเป็นครู

(๒) อเนกบรรพประโยค คือ ประโยคเอกบรรพประโยคตั้งแต่สองประโยคขึ้นไป เชื่อมติดกันโดยอาศัยคำเชื่อม ที่ทำให้ประโยคมีเนื้อความต่าง ๆ กัน
อเนกบรรพประโยค แบ่งเป็น ๔ ชนิด ตามลักษณะเนื้อความ คือ

ก) ฉันทาเนกบรรพประโยค เป็นประโยคที่มีเนื้อความคล้อยตามกัน
คำเชื่อมที่ใช้ได้แก่ และ, กับ, ก็, ทั้ง....และ, แล้ว...จึง, แล้ว...ก็,
ครั้น....จึง เช่น

ครูและนักเรียนกำลังรับประทานอาหาร
ทั้งครูและนักเรียนรับประทานอาหาร
ครูมาถึงแล้วนักเรียนจึงทำความสะอาด

ฯลฯ

ข) พหุวิภาเนกบรรพประโยค เป็นประโยคที่เนื้อความขัดแย้งกัน
คำเชื่อมที่ใช้ได้แก่ แต่, แต่ทว่า, ถึง....ก็, ถึง.....แต่....ก็,
กว่า.....ก็, กว่า....แต่....ก็. เช่น

พี่เตี้ยแต่นองสูง
ถึงฉันทน ฉันก็ไม่โง่
กว่าดีจะสุข งาก็ไหม

ฯลฯ

ค) วิกัลปาเนกบรรพประโยค เป็นประโยคที่เนื้อความให้เลือกทางใดทางหนึ่ง
คำเชื่อมที่ใช้ได้แก่ มิฉะนั้น, ไม่อย่างนั้น, หรือไม่ก็ เช่น

ยกมือขึ้น มิฉะนั้น ตาย
ท่านต้องเรียนภาษาอังกฤษหรือไม่ก็จีน

ฯลฯ

ง) เหตุว่าเนกรรณประโยค เป็นประโยคที่เนื้อความเป็นเหตุเป็นผลกัน
คำเชื่อมที่ใช้ได้แก่ จึง, ฉะนั้น, ดังนั้น, เพราะเหตุนั้น เช่น

เขาเกียจคร้านจึงสอบตก

เขาเป็นคนดี คนจึงรักเขามาก

ฯลฯ

(๓) สังกรประโยค คือ ประโยคที่มีประโยคประเภทเอกกรรณประโยคทำ
หน้าที่หน่วยใดหน่วยหนึ่งในประโยค

ประโยคที่มีเนื้อความสำคัญ เรียกว่า มุขยประโยค

ประโยคเอกกรรณประโยคที่ทำหน้าที่หน่วยย่อยในประโยคใหญ่ เรียกว่า
อนุประโยค

ตัวอย่างสังกรประโยค เช่น

๑) เด็กที่ถูกรถชน ตายเสียแล้ว

๒) เขาไม่รู้ว่า ครูกำลังพูดโทรศัพท์

๓) ฉันมา เมื่อแม่ออกไปข้างนอก

ในประโยค (๑) มุขยประโยค คือ เด็กตายเสียแล้ว

อนุประโยค คือ เด็ก(ที่) ถูกรถชน

ในประโยค (๒) มุขยประโยค คือ เขาไม่รู้

อนุประโยค คือ (ว่า) ครูกำลังพูดโทรศัพท์

ในประโยค (๓) มุขยประโยค คือ ฉันมา

อนุประโยค คือ (เมื่อ) แม่ออกไปข้างนอก

อนุประโยค แบ่งออกเป็น ๓ ชนิด คือ

นามานุประโยค	ประโยคที่ทำหน้าที่แทน	นาม
คุณานุประโยค	ประโยคที่ทำหน้าที่แทน	คุณศัพท์
วิเศษยานุประโยค	ประโยคที่ทำหน้าที่แทน	วิเศษณ์

๑. นามานุประโยค คือ ประโยคย่อยที่ทำหน้าที่แทนนาม เช่น

- (๑) เด็กที่ถูกจับกำลังกินข้าว
- (๒) ตำรวจจับเด็กที่กำลังเล่นไฟ

ในที่นี้ เด็กที่ถูกจับ เป็นประธานในประโยค (๑) และเด็กที่กำลังเล่นไฟ เป็นกรรมในประโยค (๒) แต่ทั้ง (๑) และ (๒) ทำหน้าที่เช่นเดียวกับนาม จึงเป็น นามานุประโยค เพราะทำหน้าที่แทนนาม

๒. คุณานุประโยค คือ ประโยคที่ทำหน้าที่ คุณศัพท์ เช่น

เด็กกำลังขำขันที่ถูกยิง ในที่นี้ นกที่ถูกยิง เป็นคุณานุประโยค เพราะทำหน้าที่ คุณศัพท์ ขยาย นก ในประโยค

๓. วิเศษยานุประโยค คือ ประโยคย่อยที่ทำหน้าที่วิเศษณ์ เช่น

เด็กมาเมื่อฝนตก ในที่นี้ เมื่อฝนตก เป็นวิเศษยานุประโยค เพราะทำหน้าที่ขยายกริยา มา

จะเห็นว่า อนุประโยคก็มี ๓ ชนิด คือ สังกนุประโยคก็ดี ย่อมมีเอกรรณประโยค ประกอบอยู่ด้วยทั้งสิ้น ดังนั้น เอกรรณประโยคจึงเป็นประโยคพื้นฐาน ของประโยคต่าง การจะศึกษาประโยคในภาษาไทย จึงต้องศึกษาเรื่องส่วนประกอบของเอกรรณประโยค อันเป็นพื้นฐานเสียก่อน จึงจะเข้าใจประโยคแบบอื่น ๆ ได้สะดวก

ประโยคใจความเดียว หรือเอกพจน์ประโยค ประกอบด้วย ส่วนสำคัญใหญ่
๒ ส่วน คือ ส่วนประธาน และส่วนแสดง

ส่วนประธาน แบ่งเป็น

ก. บทประธาน

ข. บทขยายประธาน ทำหน้าที่ขยายประธาน

ส่วนแสดง แบ่งเป็น

ก. บทกริยา แบ่งเป็น

๑) อกรรมกริยา กริยาไม่ต้องการกรรม เขาเดิน

๒) สกรรมกริยา กริยาต้องการกรรม เขากินข้าว

๓) วิกรรตกริยา กริยาไม่ต้องการกรรม แต่ต้องการหน่วยอื่น
มาช่วยให้ความสมบูรณ์ เช่น เขาเป็นครู

ข. บทขยายกริยา ทำหน้าที่ขยายกริยา

บทขยายกริยานี้ ขยายได้ทั้งกริยาอกรรม และกริยาสกรรม แต่ไม่มี
หน่วยสำหรับขยายวิกรรตกริยา

ค. บทกรรม แบ่งเป็น

(๑) บทกรรม

(๒) บทขยายกรรม ได้แก่ ส่วนที่ขยายหน่วยกรรม

ง. บทวิภक्तिการก ได้แก่หน่วยที่มาช่วยให้วิกรรตกริยาสมบูรณ์

ประโยคสามัญหรือเอกพจน์ประโยค ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังกล่าวมา
แล้ว ส่วนประโยคที่ซับซ้อนกว่า อันได้แก่ อเนกพจน์ประโยคก็ดี สังกรประโยคก็ดี
ล้วนเกิดจากประโยคสามัญมาประกอบเข้าทั้งสิ้น กล่าวคือ

อเนกรรดประโยค ประกอบขึ้นจาก เอกรรดประโยคตั้งแต่สองประโยคขึ้นไป โดยมีคำเชื่อม เอกรรดประโยคเหล่านี้ เมื่อแยกออกจากกันโดยตัดคำเชื่อมแล้ว แต่ละประโยคจะมีความเป็นอิสระชัดเจนในตัวเอง เช่น

(๑) ฝนกำลังตกหนักและลมกำลังพัดแรง

(๒) เขาขอร้องแต่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ

ประโยคที่ (๑) ตัดคำเชื่อม และ ออก จะได้ประโยคใจความเดียว ๒ ประโยค คือ "ฝนกำลังตก" กับ "ลมกำลังพัดแรง"

ประโยคที่ (๒) ตัดคำเชื่อม แต่ ออก จะได้ประโยคใจความเดียว ๒ ประโยค คือ "เขาขอร้อง" กับ "เขาไม่ได้รับความช่วยเหลือ"

จะเห็นว่า ตัวอย่างประโยคที่ (๑) ก็คือ (๒) ก็คือ เมื่อตัดคำเชื่อมออกแล้วต่างก็เป็นประโยคเอกรรด ๒ ประโยค แต่ละประโยคมีน้ำหนักความสำคัญเท่ากัน

สังกรประโยค ประกอบขึ้นจากเอกรรดประโยคตั้งแต่สองประโยคขึ้นไป แต่การประกอบของเอกรรดประโยคในลักษณะนี้แตกต่างจากในอเนกรรดประโยค กล่าวคือ เอกรรดประโยคที่ประกอบขึ้นเป็นสังกรประโยคนั้น ประกอบในฐานหน่วยใดหน่วยหนึ่งของอีกประโยคหนึ่ง เช่น

(๑) เด็กที่ถูกจับ กำลังกินข้าว

(๒) ฉันทมาเมื่อเชอนอนหลับ

ประโยคที่ (๑) แยกแล้วจะได้เอกรรดประโยคสองประโยค คือ เด็กถูกจับ, (เด็ก) กำลังกินข้าว

ประโยคที่ (๒) แยกแล้วจะได้เอกรรดประโยค ๒ ประโยค คือ ฉันทมา, เชอนอนหลับ

ถ้าเราเปรียบเทียบส่วนประกอบของสังกรประโยคทั้งสองนี้ จะเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเอกกรรณประโยคกับสังกรประโยคได้ชัดเจน ดังนี้

บทประธาน	บทกริยา	บทกรรม
เอกกรรณประโยค เด็ก	กำลังกิน	ข้าว
สังกรประโยค(๑) เด็กที่ถูกจับ	กำลังกิน	ข้าว

บทประธาน	บทกริยา	บทกรรม
เอกกรรณประโยค ฉัน	มา	เมื่อคนนี้
สังกรประโยค(๒) ฉัน	มา	เมื่อเธอนอนหลับ

จะเห็นว่า เอกภพประโยค "เด็กที่ถูกจับ" "เมื่อเชนอนหลับ"
ทำหน้าที่เป็นหน่วยในประโยค คือ เป็นบทประธาน ในประโยค (๑) และเป็น
บทขยายกริยาในประโยค (๒)

ดังนั้น ในการศึกษาเรื่องประโยคในภาษาไทย เราจึงศึกษาส่วนประกอบ
ของประโยคสามัญ ให้เข้าใจชัดเจนว่าประกอบด้วยหน่วยย่อย ๆ อะไรบ้าง ก็จะสามารถนำความรู้ไปอธิบายการประกอบของประโยคอนุประโยคหรือสังกรประโยคได้

เพื่อให้เป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น ได้มีการศึกษาประโยคโดยแบ่งส่วน
ประกอบออกเป็นหน่วย ตามหน้าที่ ของแต่ละหน่วยในประโยคดังจะได้อธิบายต่อไป

๓.๒.๒ ความสำคัญของปัญหา

ผลจากแบบสอบถามจกคำศัพท์เรื่องประโยคไว้เป็นลำดับที่ ๑๒
การะกัษคะแนน 327

๓.๒.๓ เนื้อหาเสนอแนะสำหรับช่วยอธิบายเรื่องประโยค

เรื่องประโยค หนังสือหลักภาษาไทยอธิบายไว้ไม่ละเอียด แต่
เมื่อได้ศึกษาย้อนไปถึง วากยสัมพันธ์ ของพระยาอุปกิตศิลปสาร จะพบว่าท่านได้อธิบายไว้โดยละเอียดแล้ว ผู้สอนควรจะได้ศึกษาหนังสือวากยสัมพันธ์ของพระยาอุปกิตศิลปสาร จะช่วยให้เข้าใจเรื่องประโยคได้ดียิ่งขึ้น

การจะอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจเรื่องประโยคนั้น ในขั้นแรก จะต้องอธิบายให้เห็นชัดเจนว่า ประโยคในภาษาไทย แม้จะสลับซับซ้อนเพียงไร ก็เป็น การสลับซับซ้อนในลักษณะที่ขยายไปจากโครงรูปของประโยคสามัญ ซึ่งเดิมเรียกว่า เอกรรณประโยค นั้นเอง ซึ่งในข้อนี้ได้อธิบายไว้แล้วในข้อ ๓.๒.๑

ในขั้นต่อไป จะต้องอธิบายให้เห็นว่าประโยคประกอบด้วยส่วนใด ๆ บ้าง และส่วนนั้น ๆ มีระบบการประกอบเข้าเป็นประโยคใดกี่แบบ

พระยาอุปทิศศิลปสาร ได้แบ่งประโยคออกเป็นส่วนต่าง ๆ คือ

(๑) บทประธาน	บทขยายประธาน
(๒) บทกริยา	บทขยายกริยา
บทกรรม	บทขยายกรรม

ในข้อ (๑) เรียกรวมกันว่าภาคประธาน และ (๒) เรียกว่า ภาคแสดง และได้อธิบายการประกอบของบทต่าง ๆ ไว้ ๔ รูป คือ

- (๑) ประโยคกรรตุ
- (๒) ประโยคกรรม
- (๓) ประโยคกริยา
- (๔) ประโยคการิต

ที่พระยาอุปทิศศิลปสารยกมาอธิบาย ในหนังสือของท่าน ประโยคทั้ง ๔ แบบนี้ ได้จากตัวอย่างประโยคซึ่งเราจะหาความสัมพันธ์ของบทต่าง ๆ ในประโยค เพื่อดูระบบการประกอบได้ ดังนี้

(๑) ประโยคกรรตุ ตัวอย่างประโยคว่า เสือตัวนั้น กิน ตามี
ระบบการประกอบ คือ ประธาน/กริยา/กรรมตรง

หน่วยที่เป็นประธาน คือ เสือตัวนั้น

หน่วยที่เป็นกริยา คือ กิน

หน่วยกรรมตรง คือ ตามี

(๒) ประโยคกรรม ตัวอย่างประโยคว่า

(๑) ตามีถูกเสือกิน

(๒) ตามีผู้ใหญ่มานของเรา เสือกินเสียแล้ว

ระบบการประกอบ คือ กรรม / (ถูก) ประธาน / กริยา

หน่วยประธาน คือ เสือ ทั้งสองประโยค

หน่วยกริยา คือ กิน ในประโยค (๑)

กินเสียแล้ว ในประโยค (๒)

หน่วยกรรม คือ ตามี ในประโยค (๑)

ตามีผู้ใหญ่มานของเรา ในประโยค (๒)

จะสังเกตเห็นได้ว่า บทกริยาในประโยคแบบนี้อาจมีคำ "ถูก" มาช่วย
ขยายความหรือไม่ก็ได้ ลักษณะสำคัญคือกรรมอยู่ต้นประโยค

(๑) ประโยคกริยา ตัวอย่างประโยคว่า

(๑) เกิดศึกกันขึ้นที่นี่

(๒) มีโรคติดต่อขึ้นที่นั่น

ระบบการประกอบ กริยา / ประธาน / ส่วนขยายกริยา นอกสถานที่ *

* กริยาในประโยครูปนี้ เป็น
เวลามารับ จึงจะได้ความชัดเจนสมบูรณ์
ไทย คือ เกิด, มี, ปรากฏ

การส่วนขยายนอกสถานที่หรือ
พจน์มี ๓ คำเท่านั้นในภาษา

หน่วยประธาน คือ ตีกัน ในประโยค (๑)

โรคติดต่อ ในประโยค (๒)

หน่วยกริยา คือ เกิด ในประโยค (๑)

มี ในประโยค (๒)

นอกจากนั้น เป็นส่วนขยายกริยา ซึ่งถือเป็นหน่วยกริยาค้วย

(๔) ประโยคการิต ตัวอย่างประโยคว่า

(๑) ครูให้ศิษย์อ่านหนังสือ

(๒) ศิษย์ถูกครูให้อ่านหนังสือ

ระบบการประกอบ (๑) ประธาน/กริยา/กรรมตรง/กริยา ๒/กรรมรอง * **

หน่วยประธาน	คือ	ครู
หน่วยกริยา	คือ	ให้
หน่วยกรรมตรง	คือ	ศิษย์
หน่วยกริยา ๒	คือ	อ่าน
หน่วยกรรมรอง	คือ	หนังสือ

ระบบการประกอบ (๒) กรรม/(ถูก) ประธาน/กริยา/กริยา ๒/กรรมรอง

หน่วยประธาน	คือ	ครู
หน่วยกริยา	คือ	(ถูก) ให้
หน่วยกรรมตรง	คือ	ศิษย์
หน่วยกริยา ๒	คือ	อ่าน
หน่วยกรรมรอง	คือ	หนังสือ

* กริยา ๒ คือ กริยาที่เป็นกริยาของกรรมตรง อาจเป็นกริยากรรมหรือ สกรรมกริยาก็ได้

** กรรมรอง คือ กรรมที่มารับกริยา ๒ ที่เป็นสกรรมกริยา

ทั้ง กริยา ๒ และกรรมรอง มีอยู่ในประโยคการิต เท่านั้น

จากรูปประโยคแบบต่าง ๆ นี้ เราได้พบสิ่งที่น่าสนใจ คือ

(๑) แบบประโยค มีทั้งหมด ๕ แบบ

(๒) บทขยาย ทำหน้าที่เป็นหน่วยหนึ่งในประโยคร่วมกับบทที่ขยาย
นั้น เช่น ประธาน และบทขยายประธาน ทำหน้าที่เป็นประธานในประโยค กรรม
และขยายกรรม ตลอดจน กริยา และบทขยายกริยา ก็ เช่นเดียวกัน ขอให้ดู
ประโยค

ตามีผู้ใหญ่มากเสียตัวนั้นกินเสียแล้ว

ในที่นี้	ผู้ใหญ่มาก	เป็นบทขยายกรรม	ตามี
	ตัวนั้น	เป็นบทขยายประธาน	เสีย
	เสียแล้ว	เป็นบทขยายกริยา	กิน

จากสิ่งที่ได้พบนี้ เราจะพบวิธีอธิบายประโยคโดยอาศัยแนวคิดทางภาษา
ศาสตร์เข้าช่วยได้ แนวคิดทางภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวกับการอธิบายประโยคมีหลาย
ทฤษฎี แต่ในที่นี้ จะเสนอแนวที่จำแนกประโยคออกเป็นหน่วย ๆ ตามลักษณะความสั-
พันธ์ในประโยค เพราะสอดคล้องกับแนวที่ผู้สอนทั่วไปเข้าใจอยู่ ในที่นี้ จะแยกอธิบาย
เป็นสองส่วน เพื่อให้เข้าใจง่าย

ก. การแบ่งหน่วยประโยค ถือว่า ประโยคประกอบด้วยหน่วยต่าง ๆ
(ดังจะได้อธิบายต่อไป) หน่วยเหล่านี้จำแนกตามหน้าที่ในประโยค เช่น หน่วย
ประธาน ทำหน้าที่ประธานในประโยค หน่วยกรรมตรง ทำหน้าที่กรรมตรงในประโยค
 ฯลฯ หน่วยนั้นจะประกอบด้วย หน่วยใหญ่หรือเล็กก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ประโยคที่แยกต่อไปนี้เป็นประโยคกรรตุ มีระบบประกอบดังนี้

ประธาน / กริยา / กรรม

(๑) เสีย กิน ตามี

(๒) เสียลายพาดกลอนตัวใหญ่ กิน ตามีผู้ใหญ่มาก

(๓) เสียตัวที่ถูกยิงเมื่อวานนี้ กิน ตามีผู้ใหญ่มากที่ไปล่าสัตว์

จะเห็นได้ชัดว่า ในที่นี้ ประชานมีทั้งคำคำเดียว คือ (๑) เสือ
 กลุ่มคำ คือ (๒) เสือลายพาดกลอนตัวใหญ่ หรือประโยค คือ (๓) เสือ (ตัวที่)
ถูกยิงเมื่อวานนี้ ทั้ง (๑), (๒), (๓) ล้วนเป็นหน่วยประชานทั้งสิ้น ดังนั้น
 หน่วยประโยค คือ หน่วยที่ทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในประโยค หน่วยนั้นจะเป็นคำ
กลุ่มคำ หรือ ประโยคก็ตาม

ข. ชนิดของหน่วยประโยค หน่วยย่อยที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ในประโยค มีที่
 นำมาประกอบการอธิบายเรื่องประโยคได้ ๖ หน่วย ดังนี้ *

(๑) หน่วยประชาน ทำหน้าที่ประชานในประโยค เช่น

เสือกินตามี ในที่นี้ เสือ เป็นประชาน

เสือที่กินตามีถูกยิง ในที่นี้ เสือที่กินตามี เป็นประชาน

(๒) หน่วยกรรมตรง ทำหน้าที่เป็นกรรมโดยตรงของกริยาในประโยค เช่น

พ่อตีลูกชาย ลูกชาย เป็นหน่วยกรรมตรง

พ่อตีเด็กที่กำลังวิ่ง เด็กที่กำลังวิ่ง เป็นหน่วยกรรมตรง

* การแบ่งหน่วยประโยคเป็น ๖ หน่วยนี้ อาศัยแนวคิดจากปริญญานิพนธ์
 เรื่อง Inter-Sentence Relations in Modern Conversation Thai ของ
 ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์ ซึ่งแบ่งประโยคเป็น หน่วยมูลฐาน ๘ หน่วย และหน่วยประโยค
 เสริม ๓ หน่วย แต่ที่นำมาใช้เพียงหน่วยมูลฐาน ๖ หน่วย เพราะหา หน่วยที่
 เหลื่อนั้นเป็นการอธิบายประโยคในลักษณะที่นอกเหนือไปจากจุดมุ่งหมายของการศึกษา
 ครั้งนี้

(๓) หน่วยกรรมรอง * ทำหน้าที่เป็นกรรมที่ไม่ใช้กรรมโดยตรง
มีกรรมอื่นเป็นกรรมโดยตรง เช่น

เด็กถามปัญหาครู	ปัญหา	เป็นหน่วยกรรมรอง
แม่ให้เงินเด็กไปซื้อข้าว	เงิน	เป็นหน่วยกรรมรอง

(๔) หน่วยกริยากรรม ทำหน้าที่เป็นกริยาของประโยค ที่ไม่ต้องการ
หน่วยกรรม เช่น

นกบิน	บิน	เป็นหน่วยกริยากรรม
พอกำลังจะนอนแล้ว	กำลังจะนอนแล้ว	เป็นหน่วยกริยากรรม

(๕) หน่วยกริยาสกรรม ทำหน้าที่เป็นกริยาของประโยค ที่ต้องมีหน่วย
กรรมมารับ เช่น

นกกินปลา	กิน	เป็นหน่วยกริยาสกรรม
พอกำลังจะอ่านหนังสือแล้ว	กำลังจะอ่าน	เป็นหน่วยกริยาสกรรม

* หน่วยกรรมรอง ทำหน้าที่หน่วยประโยคในประโยคที่มีกริยาพิภพกรรมเท่านั้น
และกริยาพิภพกรรมเป็นกริยาที่กรรมตรงไม่สามารถช่วยให้ใจความแจ่มชัดได้ ขอให้
ดูคำอธิบายเรื่องกริยาพิภพกรรมในเชิงอรรถต่อไป

หน่วยกรรมรองตามนี้ ต่างชนิดกับหน่วยกรรมรองตามที่พระยาอุปกิต
ศิลปสารอธิบายไว้ ซึ่งในการแบ่งหน่วยประโยค เราถือว่ากรรมรองทำหน้าที่เป็น
กรรมของกริยา ๒ ในประโยคการิตตั้งกล่าวแล้ว

(๖) หน่วยกิริยาทวิกรรม *ทำหน้าที่กิริยาของประโยคที่ต้องมีทั้งหน่วย
กรรมตรงและกรรมรองมารับ เช่น

เด็ก	ถาม	ปัญหา	ครู	ถาม	เป็นกิริยาทวิกรรม
ฉัน	ต้องให้	ของ	เด็กนักเรียน	ต้องให้	เป็นกิริยาทวิกรรม
อา	ซื้อ	กวยเตี๋ยว	เจก	ซื้อ	เป็นกิริยาทวิกรรม

ข้อสังเกต การจะดูหน่วยประโยคว่าจะเป็นหน่วยใด ต้องดูใจความทั้ง
ประโยค จึงจะบอกได้ เพราะคำบางคำ ความหมายและเสียงเหมือนกัน แต่เมื่อ
อยู่ในประโยคต่างกัน หน้าที่ในประโยคต่างกันไป เช่น

ฉัน	ซื้อ	หนังสือ	ซื้อ	เป็นกิริยาสกรรม
ฉัน	ซื้อขนม	เจก	ซื้อ	เป็นกิริยาทวิกรรม

หน่วยประโยคทั้ง ๖ นี้ จะประกอบเข้าเป็นประโยคได้ในลักษณะต่าง ๆ
กัน ดังจะได้อธิบายต่อไป

* กิริยาทวิกรรม เป็นกิริยาที่ใช้กรรมหน่วยเดียวแล้วไม่ได้ใจความชัดเจน
ต้องมีกรรมหน่วยอื่น คือ กรรมรองมาช่วย เช่น ประโยค "ฉันให้เงินเด็ก"

กรรมตรง คือ เด็ก กรรมรอง คือ เงิน

ถ้ากล่าวเพียง ฉันให้เด็ก ผู้ฟังจะไม่เข้าใจว่าให้อะไร จึงต้องมี
กรรมรองมาขยายให้เข้าใจว่า ให้เงิน

การประกอบหน่วยประโยคเข้าเป็นประโยค

พระยาอุปทิศศิลปสาร ได้อธิบายแบบประโยคไว้ ๔ แบบ^๑ ซึ่งในแบบประโยคทั้งสี่แบบนี้ เราจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหน่วยประโยคได้ดังนี้

(๑) แบบประโยค ประธาน / กริยาอาการ

- ตัวอย่างประโยค
- (๑) นก บิน
 - (๒) นกเขาตัวโต บินสูงมาก
 - (๓) นกที่ถูกยิง บินไม่ไหว

(๒) แบบประโยค ประธาน / กริยากรรม / กรรมตรง

- ตัวอย่างประโยค
- (๑) ครู สอน นักเรียน
 - (๒) ครูใจดี สอน นักเรียน
 - (๓) ครูที่มาช่วยราชการ สอน นักเรียน

แบบประโยคทั้ง ๒ นี้ เป็นแบบที่ประธานอยู่ต้นประโยค หรือ ประโยคกรรม

(๓) แบบประโยค กรรมตรง / (ถูก)^{*} ประธาน / กริยากรรม

- (๑) เด็ก ถูก ครู ตี
- (๒) เด็กเกเร ถูก ครูใจดี ตี
- (๓) เด็กที่ซกเพื่อน ถูก ครูที่มาช่วยสอน ตีหลายที
- (๔) เด็กนั้น ผม สอน
- (๕) เด็กเกเร ครูใจดี ตี

แบบประโยคที่ ๓ นี้ เป็นแบบกรรมอยู่ต้นประโยค หรือ ประโยคกรรม

^๑ พระยาอุปทิศศิลปสาร ด.ค. หน้า ๒๑๑ - ๒๑๒.

* คำในวงเล็บอาจละไว้ได้

(๔) แบบประโยค กริยาอาการ / ประธาน / บทขยายกริยาแสดงสถานที่
หรือเวลา

- ตัวอย่างประโยค (๑) เกิด โรคระบาด ที่บังคลาเทศ
(๒) มี โรงเรียน หลังเคียวเมื่อก่อนสงคราม
(๓) มี เด็กนั่ง ในห้อง
(๔) ปรากฏว่า ฟ้าผา ที่ตลาด

แบบประโยคแบบที่ ๔ เป็นแบบกริยา * อยู่ต้นประโยค และกริยาอาการ
ประเภทที่ต้องอาศัยบทขยายมาทำให้ความสมบูรณ์ ประโยคแบบนี้เป็นประโยคที่
เรียกว่า ประโยคกริยา

(๕) แบบประโยค ประธาน / กริยาอาการ / กรรมตรง / กริยาอาการ

- (๑) ครู สั่งให้ นักเรียน วิ่ง
(๒) พ่อ เรียก ลูก กลับ
(๓) นายอำเภอที่เพิ่งมาใหม่ ขอรองให้ชาวบ้านที่เคินชบวน เจียบ

(๖) แบบประโยค ประธาน/กริยาอาการ/กรรมตรง/กริยาอาการ/กรรมรอง

- ตัวอย่างประโยค (๑) ครู ให้ ศิษย์ อ่าน หนังสือ
(๒) แม่ สอน ลูก เย็บ ผา
(๓) ตำรวจที่เคินข้ามถนน บอกให้ ลูกเสื้อจูงเด็ก

แบบประโยคที่ ๕ - ๖ เป็นแบบที่ประธาน ให้กรรมตรง แสดงกริยาอย่างใด
อย่างหนึ่ง เป็นประโยค กาวิต

* กริยาประเภทนี้มี ๓ คำเท่านั้น คือ เกิด, มี, ปรากฏ

จะเห็นได้ว่า การแบ่งรูปประโยคออกเป็น ๔ รูป ตามนัยที่นิยมกระทำกัน มาแต่เดิมนั้น เราอาจนำความคิดเรื่องหน่วยประโยคเขามาช่วยในการบรรยายได้ และเป็นที่เข้าใจได้ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่หลายประการ คือ

(๑) ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของหน่วยย่อยในประโยคแต่ละรูปได้ชัดเจนว่า ประโยครูปนั้น ๆ ประกอบด้วยหน่วยใดบ้าง และประกอบในลักษณะใด ดังได้แสดงให้เห็นแล้ว

(๒) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องหน้าที่ ของหน่วยย่อยในประโยคได้ดีขึ้น

(๓) ช่วยในการอธิบายประโยคซับซ้อนต่าง ๆ ให้เข้าใจง่ายขึ้น กล่าวคือ

ก) ถ้า คำ หรือ วลี ทำหน้าที่หน่วยประโยคทุกหน่วย ประโยคนั้นก็

เป็นประโยคสามัญ (เอกรรณประโยค)

ข) ถ้า ประโยค ทำหน้าที่หน่วยประโยคแม้เพียงหน่วยเดียว ประโยค

นั้นก็ประโยคซ้อน (สังกรประโยค)

สรุป การอธิบายเรื่องประโยคในภาษาไทย ในขั้นนี้ควรทำดังนี้

๑) ยกประโยคสามัญ มาพิจารณาให้เห็นโครงร่างของประโยค ประเภทนี้เสียก่อนว่า ประกอบด้วย หน่วยประโยค ประเภทใด และมีแบบการประกอบ เป็นอย่างไร

๒) อธิบายให้เห็นว่า ประโยคซับซ้อนต่าง ๆ นั้น ล้วนแต่เพิ่มรูปแบบมาจากประโยคสามัญทั้งสิ้น ดังนั้น ในการวิเคราะห์ประโยคเพื่อหาความสัมพันธ์ ก็ให้พยายามวิเคราะห์หาโครงร่างประโยคสามัญ ซึ่งเป็นโครงร่างพื้นฐานเสียก่อน

บทที่ ๔

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป .

การศึกษาเพื่ออธิบายเนื้อหาบางประการในวิชาหลักภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนววิชาภาษาอังกฤษครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย วิธีดำเนินการค้นคว้า และผลสรุปดังนี้

ความมุ่งหมาย

การศึกษานี้ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย ตามที่ปรากฏในหนังสือหลักภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อทราบว่า เรื่องใดบ้างที่ครูผู้สอนวิชานี้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เห็นว่ายังไม่ชัดเจนพอและต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม และจะได้ใช้ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาษาไทย ตามแนวภาษาอังกฤษที่มีผู้รู้ได้รวบรวมไว้มาช่วยปรับปรุงเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทยที่มีอยู่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการค้นคว้า

ก. การรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ส่งแบบสอบถามแบบมาตราการประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด จำนวน ๑๒๕ ชุด ไปยังโรงเรียนต่างๆ ในส่วนกลาง ที่มีการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๔๕ โรงเรียน เป็นโรงเรียนรัฐบาล ๓๕ โรงเรียน วิทยาลัย ๒๐ โรงเรียน และขอรับรองให้ส่งคืนมายังผู้ศึกษาโดยทางไปรษณีย์ ปรากฏว่าได้แบบสอบถามที่ให้คำตอบอย่างสมบูรณ์พอที่จะนำมาศึกษาได้ ๑๐๐ ชุด คิดเป็นประมาณร้อยละ ๘๐

ข. การจัดกระทำข้อมูล

๑) นำข้อมูลแต่ละช้อย่อย มาหาค่าคะแนนรวมรายข้อ เพื่อทราบว่า ข้อใดที่ผู้สอนต้องการคำอธิบายเพิ่มเติมโดยถือเกณฑ์คะแนนที่อยู่ในชื่อ Mean รวม เป็นสำคัญ ผลจากข้อมูลปรากฏว่า $\bar{X} = 326$

๒) นำข้อมูลที่มีค่าคะแนนรวมสูงกว่า $\bar{X}$ ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด ๑๓ ช้อย่อย มารวบรวมเป็นหมู่โดยถือลักษณะเนื้อหาเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ เพื่อสะดวกแก่การอธิบาย

๓) อธิบายข้อมูลจากผลในข้อ ๒ โดยเปรียบเทียบเนื้อหาจากตำรา หลักภาษาไทย ของกรมวิชาการ กับลักษณะของภาษาไทย ที่เป็นผลจากการค้นคว้า ทางวิชาภาษาศาสตร์

ค. การอธิบายเนื้อหาตามข้อมูลที่ปรากฏ

ผู้ทำการศึกษาได้ดำเนินการดังนี้

๑) ศึกษาหนังสือหลักภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่แบบสอบถาม ต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม

๒) ศึกษาลักษณะภาษาไทย ตามแนววิชาภาษาศาสตร์ว่าควย การวิเคราะห์เสียงในภาษา คุณสมบัติของเสียง หน่วยคำ และประโยค เพื่อนำผล มาอธิบายเพิ่มเติมเนื้อหาในหนังสือหลักภาษาไทย

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาค้นคว้าตามความมุ่งหมายและวิธีการดังกล่าวแล้ว สรุปผล
ได้ดังนี้

๑. หัวข้อเรื่องที่ครูผู้สอนหลักภาษาไทยส่วนมากเห็นว่า ควรได้รับการ
อธิบายเพิ่มเติม เพื่อให้เนื้อหาชัดเจนขึ้น ตามที่ปรากฏผลจากแบบสอบถาม ได้แก่
หัวข้อซึ่งรวมกันเข้าเป็นหมวดหมู่ ได้ดังนี้

๑.๑ เรื่องรูป เรื่องเสียง และการเกิดของเสียงสระ พยัญชนะ และ
วรรณยุกต์

๑.๒ การประกอบเสียงเข้าเป็นพยางค์

๑.๓ การประกอบคำเข้าเป็นประโยค

๒. จากหัวข้อเรื่องในข้อ ๑ ได้ศึกษาเนื้อหาตามที่ปรากฏในหนังสือ
หลักภาษาไทย ของกรมวิชาการ ปรากฏว่าบางเรื่องที่ยังขาดความสมบูรณ์ จำเป็น
ต้องอธิบายเพิ่มเติม หรืออธิบายใหม่ ดังนี้

๒.๑ เรื่องรูป เรื่องเสียง และการเกิดของเสียง สระ พยัญชนะ และ
วรรณยุกต์

หนังสือหลักภาษาไทย อธิบายเรื่องรูปและเสียงสระโดยไม่แยกจากกันให้
เด่นชัด ทำให้ผู้เรียนเข้าใจสับสนไปได้ เช่น การจำแนกสระ เป็นสระแท้ สระเกิน
สระประสม เป็นต้น

การอธิบายเรื่องที่เกิดของหน่วยเสียงในภาษาไทย มีที่ไม่ชัดเจน เช่น การ
แบ่งพยัญชนะวรรค ตามแนวเทียบภาษาบาลี - สันสกฤต เป็นต้น

ขอเหล่านี้ ประเมินวิทยานิพนธ์นี้ได้แนะแนวทางปรับปรุงเพื่อให้สามารถอธิบาย
ได้ชัดเจนขึ้น ดังรายละเอียดในบทที่ ๓ ที่ผ่านมา

๒.๒ เรื่องการประกอบเสียงเข้าเป็นพยางค์

หนังสือหลักภาษาไทย อธิบายในแง่การประสมอักษร ซึ่งเป็นเรื่อง การเขียนเป็นส่วนใหญ่ ไม่ใช่การประกอบเสียงเข้าเป็นพยางค์ จึงได้อธิบายเรื่อง การประกอบเสียงเพิ่มเติมขึ้น

๒.๓ เรื่องประโยค

หนังสือหลักภาษาไทย แบ่งประโยคออกเป็น ๓ ชนิด คือ

- ก) เอกรรณประโยค หมายถึง ประโยคที่มีเนื้อความเดียว ไม่มีประโยคใดเชื่อมต่อกันหรือซ้อนกับประโยคนั้น
- ข) อเนกรรณประโยค หมายถึง ประโยคที่มีประโยคแบบใจความเดียว มาเชื่อมต่อกันโดยมีสันฐานเป็นเครื่องเชื่อม
- ค) สังกรประโยค หมายถึง ประโยคที่มีประโยคเล็กซ้อนอยู่ในประโยคใหญ่ ประโยคเล็กอาจทำหน้าที่เป็นนาม คุณศัพท์ หรือ วิเศษณ์ ในประโยค

แม้ว่าคำอธิบายของหนังสือหลักภาษาไทยในเรื่องชนิดของประโยคจะชัดเจนพอ แต่การอธิบายความแตกต่างของประโยคทั้งสามชนิด ยังไม่เพียงพอ ผู้ศึกษาจึงทำคำอธิบายเพิ่มเติมให้เห็นว่า ประโยคในภาษาไทยที่มีแบบซับซ้อนขึ้นมานั้น ล้วนเพิ่มมาจากการรวมตัวของเอกรรณประโยคทั้งสิ้น

นอกจากการแบ่งรูปประโยคเป็น ๓ ชนิดแล้ว หนังสือหลักภาษาไทยยัง จำแนกรูปประโยคเป็น ๕ รูป คือ

- ก. ประโยคกรรตุ ประธานอยู่คนประโยค
- ข. ประโยคกรรม กรรมอยู่คนประโยค
- ค. ประโยคกริยา กริยาอยู่คนประโยค
- ง. ประโยคการิต มีกรรมสองตำแหน่ง เป็นรูปประธานแสดงกริยา
คอกกรรมตรง เพื่อให้กรรมตรงกระทำคอกกรรมรอง
- จ. ประโยคกริยาสภาวะมาลา มีคำกริยาทำหน้าที่นาม อยู่คนประโยค

การแบ่งรูปประโยคดังกล่าว อยู่ในลักษณะที่ผู้เรียนพอเข้าใจได้ ผู้ดำเนินการศึกษามีความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรจะได้นำความรู้เรื่องหน่วยประโยคมาอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของหน่วยประโยคต่าง ๆ แต่ละรูป ดังได้เสนอเพิ่มเติมไว้แล้ว

ขอเสนอแนะ

- ก. ข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน

(๑) ตำราหลักภาษาไทย ควรได้รับการปรับปรุงเนื้อหาให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงในภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องการเกิดและคุณสมบัติของหน่วยเสียงสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์

(๒) ควรจะได้มีการพิจารณาเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย เพื่อแยกประเภทให้เด่นชัดว่าเรื่องใดสำหรับสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักลักษณะอันแท้จริงในภาษา และเรื่องใดเป็นเรื่องระบบการเขียนการอ่าน ทั้งนี้ เพื่อจะได้สร้างหลักสูตรและประมวลการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ตำราหลักเกณฑ์การอ่านและเขียนหนังสือไทย, ภาษาต่างประเทศ (เช่น บาลี สันสกฤต เขมร) ในภาษาไทย, ควรแยกออกจากตำราอธิบายเรื่องระบบเสียง เรื่องหน่วยคำ และเรื่องประโยค เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจได้สะดวก

(๓) ควรจะได้เร่งจัดทำคู่มือครูสอนหลักภาษาไทย ซึ่งอธิบายเนื้อหาบางเรื่องโดยอาศัยวิชาภาษาศาสตร์ เพื่อให้ครูสามารถอธิบายเรื่องต่าง ๆ ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

(๔) ควรจะได้มีการอบรมครูสอนหลักภาษาไทยเป็นการประจำเพื่อให้ครูมีความรู้เพิ่มขึ้น และทันสมัยอยู่เสมอ

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

(๑) ควรมีการศึกษาเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย ในทำนองเดียวกันนี้จากหนังสือหลักภาษาไทยในระดับชั้นอื่น ๆ

(๒) ควรจะได้มีการศึกษา การจัดเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทยให้แก่ผู้เรียนในระดับต่าง ๆ ว่าชั้นใด ควรเรียนรู้ในเรื่องใดบ้างให้เหมาะสม

(๓) ควรจะได้ศึกษาถึงหลักและวิธีการทางการศึกษา ซึ่งอาจจะนำมาใช้เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยได้ผลดียิ่งขึ้น

(๔) ควรจะได้ศึกษาเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย ที่ยังมีได้ทำการศึกษาในครั้งนี้อย่างยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องหน่วยคำและเรื่องประโยค

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การฝึกหัดครู, กรม ศึกษานิเทศก์ คู่มือครูภาษาไทย เล่ม ๑
โรงพิมพ์บรรณารักษ์ ชนบุรี ๒๕๐๔, ๒๒๓ หน้า.

การฝึกหัดครู, กรม ศึกษานิเทศก์ คู่มือครูภาษาไทย เล่ม ๓
โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๑๒, ๔๒๐ หน้า.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์ ชุมนุมภาษาไทย บันทึกการ
เสด็จพระราชดำเนิน พระราชทานกระแสพระราชดำรัสเรื่อง
ปัญหาการใช้ภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๕, ๓๕ หน้า.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ คู่มือครูประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นวิชาภาษาไทย
กรมวิสามัญศึกษา ๒๕๐๔, ๑๖๗ หน้า.

ภาคการศึกษา ๑๐ อุบลราชธานี เอกสารอบรมภาษาไทย ภาคการศึกษา
๑๐ อุบลราชธานี นับจำนวนหน้าไม่ได้ อีกสำเนา.

รองรัตน์ อิศรภักดี วิธีสอนภาษาไทยชั้นมัธยม โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๕,
๑๘๓ หน้า.

วิสามัญศึกษา, กรม ศึกษานิเทศก์ จุลสารภาษาไทย เล่ม ๑
โรงพิมพ์บรรณารักษ์ ชนบุรี ๒๕๐๑, ๑๗๔ หน้า.

ศุภชัย รัตนโกมุท และคณะ หลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๘, ๓๔๘ หน้า.

สามัญศึกษา, กรม ชุมทางวิชาการ เล่ม ๒ โรงพิมพ์การศาสนา
๒๕๑๑, ๓๐๖ หน้า.

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ หลักภาษาไทย ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๓, ๔๐๒ หน้า.

อนุমানราชชน, พระยา นิรุกติศาสตร์ ภาค ๑ โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม
๒๔๔๔, ๑๔๔ หน้า.

อนุমানราชชน, พระยา นิรุกติศาสตร์ ภาค ๒ โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม
๒๔๔๔, ๒๕๕ หน้า.

อุคม วโรตมสถิตติ์ ภาษาศาสตร์เบื้องต้น โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๑๓,
๒๐๘ หน้า

อุปทิศศิลปสาร, พระยา หลักภาษาไทย ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๑,
๔๔๘ หน้า.

Anthony, Edward M., A Teachers' Handbook of Thai Students' English Pronunciation Difficulties,
S. Silpa Preäs Co., 1956, 34 pp.

Haas, Mary R., Outline of Thai Grammar, Burkely
University of California, Dept. of Orient
Languages, 1951, 28 pp.

Kruatrachu, Fuangfoong, Thai and English : A Comparative Study of Phonology for Pedagogical Application, Indiana, 1969, 214 pp.

Noss, Richard B., Thai Reference Grammar, Foriegn
Service Institute, Washington D.C., 1964, 254 pp.

Panupong, Vichin, Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai, Sivaporn Limited Partnership,
Bangkok, 2513, 269 pp.

Warottamasikkadit, Udom, Thai Syntax : An Outline
SEAREP, the University of Michigan Contract,
USOM/ Bangkok, 1963, 70 pp.

ภาคผนวก ก. รายชื่อโรงเรียนที่ส่งแบบสอบถาม

รายชื่อโรงเรียนที่ส่งแบบสอบถาม

ก. โรงเรียนรัฐบาล

๑. กุณที่รพุทธารามวิทยาคม
๒. สตรีวิทยา
๓. โยธินบูรณะ
๔. ทวีธาภิเศก ชนบุรี
๕. ไตรมิตรวิทยาลัย
๖. วัดสิงห์ ชนบุรี
๗. วัดนวลนรดิศ ชนบุรี
๘. นนทรี
๙. พระโขนง
๑๐. สุวรรณารามวิทยาคม
๑๑. วัดมกุฏกษัตริย์
๑๒. สตรีอัสสร์สวรรค์
๑๓. สตรีมหาพฤฒาราม
๑๔. เบญจมาฆาลัย
๑๕. ปทุมคงคา
๑๖. ศิษยานารี ชนบุรี
๑๗. บางกะปิ
๑๘. เทพศิรินทร์

๑๙. สตรีวัชรสัง
๒๐. ยานนาวา
๒๑. วัดสระเกษ
๒๒. สวนกุหลาบ
๒๓. วัดราชาธิวาส
๒๔. สตรีศรีสุริโยทัย
๒๕. วัดบวรนิเวศ
๒๖. วัดเบญจมบพิตร
๒๗. วัดธาตุทอง
๒๘. วัดสังเวช
๒๙. อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย
๓๐. พรตพิทยพยัต
๓๑. สายน้ำผึ้ง
๓๒. ศรีอยุธยา
๓๓. มัชฌิมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
๓๔. วัดสุทธิวราราม
๓๕. วัดชีโนรสาราม

ข. โรงเรียนราษฎร์

๑. รุจีเสวีวิทยา
๒. เทเวศรวิทยาลัย
๓. สันติราษฎร์บำรุง
๔. สตรีสันติราษฎร์บำรุง
๕. พระนครวิทยาลัย
๖. บุตรข้าราชการทหารบก
๗. ณะคุงศิษย์พิทยา
๘. อัมพรไพศาล
๙. ราชนิพน
๑๐. มาแตร์เคอวิทยาลัย
๑๑. สตรีวรรณาท บางเขน
๑๒. อำนวยศิลป์ พระนคร
๑๓. คุรุณิเวสน์
๑๔. คุรุณพิทยา
๑๕. โรจนเสวีวิทยา
๑๖. ศรีวิกรม์
๑๗. ฤทธิยะวรรณวิทยาลัย คอนเมือง
๑๘. แอคเวนตีสเอกมัย
๑๙. สมาคมโรงเรียนราษฎร์
๒๐. ไพศาลศิลป์ พระนคร

มิถุนายน ๒๕๑๓

เรื่อง ขอกความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เรียน อาจารย์ผู้สอนวิชาหลักภาษาไทย ระดับ ม.ศ.ปลาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม ๑ ชุด และซองนำส่ง ๑ ซอง

ข้าพเจ้ากำลังจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาพิจารณาเนื้อหาทางประการในวิชาหลักภาษาไทย ระดับ ม.ศ.ปลาย โดยใช้หลักทางภาษาศาสตร์" โดยมีรองศาสตราจารย์ กุหลาบ มัดลิกะมาศ เป็นประธานคณะกรรมการ ร่วมด้วยกรรมการ คือ อาจารย์วิพุธ โสภวงศ์ และ อาจารย์สมบูรณ์ ธิพิพงษ์

การศึกษานี้ เป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงและปัญหา ตลอดจนความกึกก้องต่าง ๆ เพื่อทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย และเพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงการสอนวิชาหลักภาษาไทยให้สามารถนำไปเป็นหลักในการฝึกทักษะทางภาษาของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าตอบและขอกักเก็บเสนอแนะของท่านมีคุณค่าอย่างยิ่ง และจะได้เป็นหลักในการศึกษากันครั้งนี้ จึงใคร่ขอความกรุณา ขอท่านได้โปรดให้ความสนใจในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นพิเศษ กับใคร่ขอความกรุณาส่งแบบสอบถามนี้กลับมายังข้าพเจ้าทางไปรษณีย์ โดยใช้ซองที่แนบมากับแบบสอบถามนี้ ในเวลาอันสมควรแก่ความสะดวกของท่าน หรือหากเป็นไปได้ ในเวลาก่อนวันที่ ๔ กรกฎาคม ดังนี้

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านคงกรุณาอนุเคราะห์ข้าพเจ้าตามที่ขอร้องมานี้ อนึ่ง ข้าพเจ้าขอเรียนให้ท่านทราบไว้ ณ โอกาสนี้ด้วยว่า ผลการศึกษากันครั้งนี้ข้าพเจ้าจะได้จัดพิมพ์ส่วนที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยในสถานศึกษาของท่าน ส่งมายังท่านทันทีที่สัมฤทธิ์ผล ขอขอบพระคุณในความร่วมมืออันดีของท่านครั้งนี้มา ณ บัดนี้ด้วย.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายอัมพร สุภณม)

นิสิตปริญญาโท วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

วิทยาลัยวิชาการศึกษา

มิถุนายน ๒๕๑๓

เรื่อง ขอกวามร่วมมือแจกแบบสอบถาม

เรียน อาจารย์ใหญ่ โรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามสำหรับอาจารย์วิชาหลักภาษาไทย ม.ศ.ปลาย ๑ ชุด

ข้าพเจ้า นายอัมพร สุขเกษม นิสิตปริญญาโท สาขาอุดมศึกษาและการฝึกหัดครู กำลังทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาวิจารณ์เนื้อหาบางประการในวิชาหลักภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้หลักทางภาษาศาสตร์" ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ต้องอาศัยข้อมูลบางประการจากอาจารย์วิชาหลักภาษาไทย ระดับ ม.ศ.ปลาย ในโรงเรียนของท่านเป็นอย่างมาก จึงเรียนมาให้ทราบทราบความทราบพร้อมกันนี้ ข้าพเจ้าได้มอบตัวอย่างแบบสอบถามมายังท่าน ๑ ชุด และขอกวามกรุณาจากท่าน ช่วยขอกวามร่วมมือจากอาจารย์วิชาหลักภาษาไทยในโรงเรียนของท่านให้แกข้าพเจ้าตามที่ขอรองมานี้ด้วย จักเป็นพระคุณหาที่สุดมิได้

ข้าพเจ้าหวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านเป็นอย่างดี และหากผลการศึกษารังนี้ เป็นประการใด ข้าพเจ้าจะนำผลนั้นเสนอให้ท่านทราบเป็นการสมนาคุณในความร่วมมือครั้งนี้ขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายอัมพร สุขเกษม)

นิสิตปริญญาโท สาขาอุดมศึกษาและการฝึกหัดครู

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

หัวข้อในวิชาหลักภาษาไทยต่อไปนี้ ท่านเห็นว่าข้อใด คำอธิบายในหนังสือหลักภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่เพียงพอที่ท่านจะนำไปอธิบายแก่ผู้เรียนได้ และท่านคิดว่า ควรได้รับการอธิบายเพิ่มเติม โปรดขีด ✓ ในช่องที่ท่านต้องการ

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. เรื่องเสียงในภาษาไทย					
๒. เรื่องลักษณะสำคัญของภาษาไทย					
๓. เรื่องรูปพยางค์และเสียงพยางค์					
๔. เรื่องการแบ่งพยางค์ตามวิธีใช้ (คือ เป็นพยางค์เต็ม, เต็ม และ กลาง)					
๕. เรื่องการแบ่งพยางค์ตามระดับ เสียง (คือ ไตรยางศ์)					
๖. เรื่องตำแหน่งของพยางค์ในพยางค์ (เป็นพยางค์ต้น เป็นตัวสะกด)					
๗. เรื่องพยางค์กล่า (คร, กล, คว ฯลฯ)					
๘. เรื่องที่เกิดและลักษณะเสียงพยางค์ ต่าง ๆ					
๙. เรื่องรูปสระ (เช่น ำ เรียกลาก ข้าง ะ เรียก พันธุ์)					
๑๐. เรื่องการแบ่งสระเป็นสระแท้ สระเกิน สระประสม					
๑๑. เรื่องที่เกิดและลักษณะเสียงสระต่างๆ					
๑๒. เรื่องรูปและเสียงวรรณยุกต์					
๑๓. เรื่องการออกเสียงวรรณยุกต์					
๑๔. เรื่องข้อสังเกตเกี่ยวกับหน้าที่ของ วรรณยุกต์					

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑๖. เรื่องการประสมอักษรและกระจายอักษร					
๑๗. เรื่องการแยกอักษร					
๑๘. เรื่องความหมายของ คำ					
๑๙. เรื่องการร่างคำขึ้นไร้ เช่น กำมูล – คำประสม					
๒๐. เรื่องการจำแนกชนิดของคำ (นาม, สรรพนาม ฯลฯ และแยกเป็นหมวดย่อย ๆ เช่น สำนวนนาม ฯลฯ)					
๒๑. เรื่องการวิเคราะห์นาม					
๒๒. เรื่องหน้าที่ของคำแต่ละชนิดในประโยก					
๒๓. เรื่องระเบียบของคำ					
บุรุษ					
เพศ					
วจนั					
การก					
มาลา					
กาล					
วาจก					
๒๔. เรื่องชนิดและหน้าที่ของวลี					
๒๕. เรื่องชนิดของประโยก การสัมพันธ์และกระจายประโยก					

นอกจากเรื่องดังกล่าวแล้ว หากภรรยาไทย หรือชายกรูในเรือในข้าง
 ทำมีปัญหในเรือการตอนโดย เฉพาะที่เกี่ยวกับ เนื้อหาวิชา
 โปรดเขียนเรียงลำดับความสำคัญจากมากที่สุดไปยั้งน้อยที่สุด

- ๑.
- ๒.
- ๓.
- ๔.
- ๕.
- ๖.
- ๗.
- ๘.
- ๙.
- ๑๐.

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

(นายอัมพร สุขเกษม)

นิสิตปริญญาโท วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

ภาคผนวก ก.

รายการสอนหลักภาษาไทย ตามหลักสูตรขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
(สายสามัญ) พุทธศักราช ๒๕๑๓ และเรื่องที่ไม่ได้นำมาอธิบาย

ก. รายการสอนหลักภาษาไทย ตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญ) พุทธศักราช ๒๕๑๓

หลักภาษา สอนให้สัมพันธ์กับการใช้ภาษาและการเรียนวรรณคดี ให้มีความรู้ในหัวข้อต่อไปนี้

๑. ลักษณะสำคัญของภาษาไทย ได้แก่

การใช้คำที่มีพยางค์เดียวโดด ๆ การใช้คำประสม คำคำเดียวกัน ทำหน้าที่ได้หลายอย่าง นาม สรรพนาม คุณศัพท์ ไม่มีเครื่องหมายแสดงเพศและพจน์ คำขยายนามอยู่ข้างหลังนาม ถาบอกจำนวนนับต้องมีลักษณนาม กริยาไม่มีเครื่องหมายแสดงกาลมาลาจาก คำขยายกริยาอยู่หลังกริยา บุพบท อยู่ข้างหลังนาม

๒. อักษรวิธี ได้แก่เสียงสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ ไตรยางศ์ อักษรนำ อักษรควบ คำเป็น คำตาย การเทียบเสียงวรรณยุกต์ที่ไม่ปรากฏรูป การออกเสียง ตัว ร ล เสียงควบกล้ำ การอ่าน การสะกดตัวให้ถูกหลักอักษรวิธี และความนิยม

๓. การนำคำภาษาอื่นมาใช้ในภาษาไทย รู้หลักการเปรียบเทียบคำบาลีสันสกฤต รู้หลักของคำสมาสและสนธิที่นำมาใช้ในภาษาไทย รู้จักวิธีใช้อุปสรรคลงหน้าคำเท่าที่มีอยู่ในภาษาไทย การใช้ ศ ษ ส

๔. คำ ชนิดของคำ ความหมายและหน้าที่ของคำ การแสดงคำวิธีใช้คำในความหมายต่างๆ ส่วนวนคำในภาษาไทย ความหมายและการใช้ส่วนวนคำเหล่านี้ให้ถูกต้อง การใช้ราชาศัพท์และคำสุภาพส่งเสริมสนิมอันดีในการใช้ภาษา

๕. แบบสร้างของวลีและประโยค การเข้ารูปประโยค การลำดับ
ความ การเรียบเรียงข้อความในลักษณะต่าง ๆ ให้สละสลวย เช่น ข้อความเชิง
พรรณนา อธิบาย อภิปราย ฯลฯ การอ้างอิงที่มาของข้อความ การใช้สำนวนโวหาร
การใช้เครื่องหมายวรรคตอนเท่าที่จำเป็น ภาพพจน์ ลีลาแห่งกระบวนการความรอบแวก

๖. ฉันทลักษณ์ ให้รู้ลักษณะและข้อบังคับของ โคลง กลอน ร่าย กาพย์
และฉันท (อย่างง่าย) ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์ประเภทใด ๆ ก็ได้ ตามฉันท

ในการสอนภาษานี้ ให้มุ่งการฝึกทักษะเพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้
ถูกต้องยิ่งกว่าการท่องจำกฎเกณฑ์ และให้สอนต่อเนื่องกันในระดับประโยคมัธยมศึกษา
ตอนปลายทั้งสองปี

ประมวลการสอนได้จัดแบ่งหัวข้อเรื่องสำหรับสอนไว้ดังนี้

ชั้น ม.ศ. ๔

๑. ความรู้เกี่ยวกับเรื่องภาษา
๒. ความรู้เกี่ยวกับเรื่องหลักภาษา และคำราชาภาษาไทย
๓. ประวัติอักษรไทย เสียงในภาษาไทย
๔. ลักษณะสำคัญของภาษาไทย
๕. สระบาลี สันสกฤต และสระไทย
๖. พยัญชนะ บาลี สันสกฤต
๗. หลักเทียบ บาลี สันสกฤต
๘. พยัญชนะไทย การตั้งชื่อพยัญชนะไทย
๙. การจำแนกพยัญชนะ
๑๐. วรรณยุกต์ในภาษาไทย คำเป็นคำตาย คำครุคำลหุ

๑๑. พยัญชนะประสม
๑๒. ไตรยางศ์
๑๓. การอ่านให้ถูกต้องตามหลักอักษรวิธี
๑๔. หลักการประวิสรรชนีย์
๑๕. หลักการใช้ อำ อัม การใช้ ไอ-ไอ-อัย-ไอย
๑๖. หลักการใช้ ศ์ น ฌ การใช้ ศ ษ ส
๑๗. เครื่องหมายวรรคตอน
๑๘. สมาสและสนธิ
๑๙. ชนิดของคำ
๒๐. ความหมายของคำและหน้าที่ของคำ
๒๑. ชนิดของวลีและชนิดของประโยค
๒๒. การเข้ารูปประโยค

ชั้น ม.ศ. ๕

๑. เครื่องหมายกำกับพยัญชนะ
๒. พยางค์และคำต่างกันอย่างไร
๓. การประสมอักษร
๔. การแผลงอักษร
๕. ราชาศัพท์
๖. ชนิดของคำวลีและสันสกฤต
๗. อุปสรรค
๘. วิภัติและปัจจัย
๙. ฉันทลักษณ์
๑๐. ชนิดของคำประพันธ์

๑๑. กาพย์
๑๒. ร่าย
๑๓. กลอน
๑๔. โคลง
๑๕. ฉันท์
๑๖. กลบท
๑๗. สำนวนคำไทย และคำพังเพย

ข. เรื่องที่ไม่ได้นำมาอธิบาย

เนื้อหาที่มีได้นำมาอธิบายในปริญญานิพนธ์นี้ ได้แก่

๑. ความรู้เกี่ยวกับภาษา
๒. ความรู้เกี่ยวกับเรื่องหลักภาษา
๓. ประวัติอักษรไทย
๔. ลักษณะสำคัญของภาษาไทย
๕. สระบาลี สันสกฤต
๖. พยัญชนะ บาลี สันสกฤต
๗. หลักเทียบ บาลี สันสกฤต
๘. การตั้งชื่อพยัญชนะไทย

๙. คำครุ คำลหุ
๑๐. การอ่านใหญ่กอักษรวิธี
๑๑. หลักการประวิสรรชนีย์, หลักการใช้ อำ อัม, หลักการใช้ตัว น ฌ และหลักการใช้ ศ ษ ส
๑๒. เครื่องหมาย วรรณค ทอน และเครื่องหมายกำกับพยัญชนะ
๑๓. สมาสและสนธิ
๑๔. ชนิดและหน้าที่ของคำ
๑๕. การแปลงอักษร
๑๖. ราชาศัพท์
๑๗. ชนิดของคำบาลีและสันสกฤต อุปสรรค, วิภัติและปัจจัย
๑๘. ฉันทลักษณ์
๑๙. สำนวนไทยและคำพังเพย

ประวัติผู้เขียน

ชาติภูมิ

นายอัมพร สุขเกษม เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ ๕ ปีวอก จ.ศ.
๑๓๐๖ ที่บ้านหน้าวัดคอนไผ่ อ.คำเนินสะควก จ.ราชบุรี

การศึกษาและคุณวุฒิ

จบการศึกษาชั้นประถมที่โรงเรียนศรีพรหมินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาที่
โรงเรียนประจำอำเภอคำเนินสะควก "สายธรรมจันทร์"

ได้ วุฒิ ป.กศ. จากโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรี

ได้ วุฒิ ป.กศ. สูง จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ได้ วุฒิ กศ.บ. (มัธยมศึกษา) จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘

ได้ วุฒิ ประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะ (ภาษาและวรรณคดีไทย)

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑

ได้ วุฒิ กศ.ม. (อุดมศึกษา) พ.ศ. ๒๕๑๔

หน้าที่ราชการ

ครูตรี โรงเรียนเกษตรกรรมชลบุรี พฤษภาคม ๒๕๐๘ - มิถุนายน ๒๕๑๐
อาจารย์ตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษา ตุลาคม ๒๕๑๓ - ปัจจุบัน